Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשן — הייגט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 31 | Łódź, Czwartek, 5 lutego 1931 r. | ניינטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, י"ח שבט תרצ"א | № 31

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

די געשעהענישען דעם 14 סעפטעמבער

אנגעהויבען זיך דער סענסאציאנעלער פראצעס אין ווארשא

וואַרשאַ, 4. (טעלעפאָניש) היינט האָט זיך אין וואַרשאַוער קרייז־געריכט אָנגעהויבען אַ פּראָצעס געגען 10 אָנגעקלאָגטע, אָנגעזעהענע מיטגלידער פון צענט־אַלע קערפּערשאַפטען פון דער פּ. פּ. ס׳שער פּאַרטיי און אָנפיהרער פון דער פּאַרטיי מיליץ, וועלכע האָבען דעם 14. סעפטעמבער 1930 אָרגאַניזירט אין וואַרשאַ גאַסען מאַניפעסטאַציעס. די מאַניפעסטאַציעס האָבען זיך בלוטיג פאַרענדיגט בעת אַ שיסעריי אויף דער אַלטע אויאַזדאָווסקי וועג 2 פּערזאָן דערהרגעט און 9 פּערזאָן פאַרוואונדעט געוואָרען, צווישען אַנדערע זענען פאַרוואונדעט געוואָרען אויך 5 פּאָליציי־פונקציאָנאַרען און איין קאָמיסאַר.

די נעמען פון די אָנגעקלאָגטע זענען: געוו. דעפּ. דזשינגעלעווסקי, געוו. דעפּ. כאַצינסקי, רעדאַקטאָר פון „כלאָפּסקא פּראַוודאַ" סיוואָוועצקי, ראַטמאַן פון בודזשינסקאַ־טילעצקאַ, מיליץ־פיהרער שולמאַן (אַ ברודער פון בעריהמטען פּ. פּ. ס׳שען באַיאָוויעץ פון יאָהר 1905 ברוך שולמאַן), קושאַק, ראַזוסקי, בילינסקי און קושקעוויטש.

לויט ווי עס איינפאָרמירט דער פּראָקוראָר־אַנקלאגע פון דער סאַנאַציע „איסקרא", ווערען די אָנגעקלאָגטע בעשולדיגט, אין אָרגאַניזירען און אָנטיילנעהמען אין דעמאָנסטראַציעס, בעגלייט זיך דערביי מיט געווער און אויפרייס־מאַטעריאַלען כדי געוואַלדטאַטיגקייטען צו פירען דער פּאָליציי, וועלכע האָט געפּרובט צוטרייבען אַ נישט ערלויבטע דעמאָנסטראַציע. פאַר דער דעמאָנסטראַציע איז שוויצער סאַל אַ גרויסער מיטינג פון „צענטראָלעוו".

פריהער איז דורכגעפיהרט געוואָרען אַ געהעריגע פּראָפּאַגאַנדע און גלייכצייטיג איז די מיליץ צוגעגרייט געוואָרען מיט געווער. אין די לאָקאַלען פון פּ. פּ. ס. זענען פאַרגעקומען רעגולערע פאַרזאַמלונגען פון די מיליץ־קאָמענדאַנטען. נאָך אין מערץ 1929 האָט דער גענעראַל־סעקרעטאַר פון פּ. פּ. ס. דעפּ. פּוזשאַק געהאַלטען אויף איינע פון די זיצונגען פאַרלעזונגען וועגען דער טעכניק פון גאַסען קאַמפּען, צוגעבענדיג, אַז אַלע זאָלען זיך פאַרגעזעהען כדי מיט כח אַרויסצוטרעטען. די נאָמען „רעגידור" דעפּ. פּוזשאַק האָט געלערנט ווי אַזוי אויסצוגעהן מיט רעוואָלווערען און האַנדגראַנאַטען, ווי אַזוי אויפצושטעלען און צו בעשיצען באַריקאַדען, ווי אַזוי אויסצוגראָבען ראָווען, וועלכע זאָלען שטערען אַ אָנגריף פון די טאַנקס. אינסטרוקציעס האָבען די מיליץ־קאָמענדאַנטען בעקומען פון די דעפּוטאַטען דזשינגעלעווסקי און כאַצינסקי, וועלכע האָבען געלערנט די מיליציאָנערען, אַז עס גרייט זיך אַ דעצידירענדע שלאַכט פון פּ. פּ. ס. מיט דער רעגירונג. אין נאָוועמבער 1929 איז אין לאָקאַל פון באַהן אַרבייטער פאַראיין פאַרגעקומען אַ ספּעציעלער קורס פאַר די אינסטרוקטאָרען און ראַיאָן־קאָמענדאַנטען פון דער מיליץ. אויך דאָ האָט מען געלערנט די טעכניק פון גאַסען־קאַמפּען, אַ חוץ דעם האָט מען די מיליץ בעקענט מיט די גאַסען און ערטער, וואו עס געפינען זיך פּאָליציי־קאָמיסאַריאַטען, סקווערען און פּלעצער, כדי צו וויסען ווי אַזוי אָנצוגרייפען און ווי אַזוי אַבצוטרעטען. מען האָט אָבגענאַרט די מיליט... ערקלערענדיג איהר, אַז מען פיהרט דורך אַ קורס פון פיזישע ערציהונג, באמת האָט מען גאָר אויסגענוצט אַ פעלד הינטער טשענסטאָכאָווער כדי צו לערנען דאָרט די מיליץ די טעכניק פון גאַסען קאַמפּען. אין 14 ראַיאָנען פון וואַרשא זענען געוועזען אָרגאַניזירט 500 מיליציאָנערען און אין זאַ... איז געווען צוגעגרייט אַ מחנה פון 700 מיליציאָנערען. דאָס געווער האָט די מיליץ בעקומען אין לאָקאַל פון „ראַבאָטניק" און פון וואַנעבלאַט „ראַבאָטניקא". מען האָט זיך געגרייט צו בעשיסען די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען כדי איינצוקויפען געווער. פון די רעוואָלווערען האָט מען אויסגעקראַצט די נומערען, כדי מען זאָל נישט וויסען פון וואַנען זיי שטאַמען. ערב דער מאַניפעסטאַציע פון צענטראָלעוו אין וואַרשא האָט מען פאַנאַנדערגעטיילט ביי רעוואָלווערען אין ספּעציעלע שטעלען. נאָך דער מאַניפעסטאַציע האָט מען אין לאָקאַל פון „ראַבאָטניק" גערופען די מיליציאָנערען און געדאַנקט די, וועלכע האָבען געשאָסען צו דער פּאָליציי. אין דער מיליץ האָט מען אַריינגענומען אַפילו קאָמוניסטען. אין דער שפּיץ פון דער מיליץ איז געשטאַנען דער דעפּ. אַרציזשעווסקי דער קאָמענדאַנט פון דער מיליץ אין יאָהר 1905. די הויפּט קאָמענדע איז געלעגען אין ווי העכר פון דעפּ. פּוזשאַק צוזאַמען מיט׳ן ראַטמאַן דאָוואַרצקי. אויפ׳ן מיטינג האָט מען געהעצט צו גאַסען קאַמפּען. אויפ׳ן מיטינג האָבען געהאַלטען רעדעס לימאַנאָווסקי, ניעדזשאַלקאָווסקי, סמאָלאַ, האַסטמאַקל־אָסטראָווסקי, פּראָף. סיליעצקאַ. אין דער שפּיץ פון דער מאַניפעסטאַציע האָבען מאַרשירט פּרויען. די פּאָליציי האָט בעקומען אַ בעפעהל נישט צו שיסען צו די מאַניפעסטאַנטען. ווען אָבער די פּאָליציי האָט אויף דער אַלעע אויאַזדאָווסקי אויפגעהאַלטען די מאַניפעסטאַנטען רוהיג זיך פונאַנדערצוגעהן, האָבען די לעצטע געעפענט אַ שיסעריי. אין 2 מינוט איז אָבער דער המון צוטריבען געוואָרען. צו דער פּאָליציי האָט מען כסדר געשאָסען. געשאָסען האָבען מיליציאָנערען מיט רויטע לענטעס פון פּ. פּ. ס. אויף די אָרעמס. ביי איין סקווער האָט אויפגעריסען אַ באָמבע.

האַלב 11 פיהרט מען אַריין די אָנגעקלאָגטע, וועלכע געפינען זיך אין טורמע. ס׳פערטיידיגען זייערע ערטער פּאָלגענדע פאַרטיידיגער, בערענזאָן, רודא, בענקעל, רודזשינסקי, גראַלינסקי, טאַפּניצקי, גאַצקי, האַניגוויל, יאַראָש און דאַמבראָווסקי.

פון דער עדות־ליסטע איז מען אויסמערקזאַם געווען אויפ׳ן אונטערקאָמיסאַר אַנדריכאָוויטש, וועמעס נאָמען מען דערמאָנט אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן איבערפיהרען דעם דעפּ. ליבערמאַן קיין בריסק. 10 מיט 43 מינוט עפענט זיך די געריכטס־זיצונג. נאָכ׳ן אָפּנעהמען די פּערסאָנאַלען פון די אָנגעקלאָגטע, ווייזט זיך אַרויס, אַז פון 110 עדות פעהלען 15, צווישען זיי אויך דער בעקאַנטער פּושיצקי.

אַדוואָקאַט רודא לייגט פאָר אָפּצולייגען דעם פּראָצעס, ווייל פּושיצקיס ערקלערונגען האָבען אַ וויכטיגע בעדייטונג פאַר׳ן פּראָצעס. ווייטער האָט דער אַדוו. גוזאָגט, אַז מ׳דאַרף זיך אָפּשטעלען אויף דעם צי פּושיצקי זאָגט בכלל אמת, די פאַרטיידיגונג מוז וויסען צי ער וועט זיך בכלל שטעלען צום פּראָצעס.

דער פּראָקוראָר קוואַטשאַק ערקלערט, אַז אין עטליכע טעג אַרום וועט פּושיצקי קענען קומען צום פּראָצעס.

אַדוו. בערענזאָן האָט זיך אָפּגעזאָגט פון עדות זאָגען פון געוו. סיים־מאַרשאַלעק ראַטאַי.

דאַן זענען אויסגעהערט געוואָרען די בעשולדיגטע די געוו. דעפּוטאַטען דזשינגעלעווסקי און כאַצינסקי ערקלערען זיך נישט פאַר שולדיג. זיי ערקלערען, אַז פּ. פּ. ס. האָט נישט אָרגאַניזירט די דעמאָנסטראַציע, ווייל אַנדערש וואָלט זי געווען אַנדערש אָרגאַניזירט. די דעמאָנסטראַציע איז, לויט די ערקלערונגען פון די בעשולדיגטע, אַ פּראָוואָקאַציע.

אויך די איבריגע בעשולדיגטע סיוואָוועצקי, ד"ר בודזינסקאַ—טילעצקאַ, שולמאַן און קושאַק ערקלערען זיך נישט פאַר שולדיג און רעדען אויך וועגען פּראָוואָקאַציע.

דאַן טרעט מען צו אויסצוהערען די עדות. דער בעשולדיגונגס־עדות זשרובעק ערקלערט, אַז ער האָט בעת דער דעמאָנסטראַציע געהערט צו פּ.פּ.ס. ער ווייס אַז די בעוואָפענטע דעמאָנסטראַציעס זענען געווען אָרגאַניזירט דורך די פּ. פּ. ס., שפּעטער איז ער אַרויסגעטרעטען פון דער פּאַרטיי, ווייל ער האָט שוין נישט געקענט זיצען מיט אַזאַ באַנדע, ער ווייס אויך, אַז פון געוו. האַלער איז געקומען אַ בריף צו פּ. פּ. ס., אַז הגם ער האָט אַנדערע מיינונגען פונדעסטוועגען איז ער גרייט איצט אַרויסצוטרעטען צוזאַמען מיט די פּ. פּ. ס. געגען דער רעגירונג.

דער שעף פון דער געהיים־פּאָליציי קאָווענצקי רעדט וועגען די בעציהונגען צווישען די אַלטע און די יונגע אין פּ. פּ. ס׳שען צענטראַל־קאָמיטעט, די אַלטע האָבען נישט געוואָלט די דעמאָנסטראַציע, דאַגעגען די יונגע האָבען געשטופּט צו דער בלוט־פאַרגיסונג.

דאַן גיט ערקלערונגען דער דעפּוטאַט אַרציזשעווסקי ער ערקלערט, אַז די פּ. פּ. ס. האָט די דעמאָנסטראַציע נישט אָרגאַניזירט, זי איז אָרגאַניזירט געוואָרען דורך פּראָוואָקאַטאָרען. ער סאָלידאַריזירט זיך מיט דזשינגעלעווסקי און די איבריגע בעשולדיגטע און איז גרייט צוזאַמען מיט זיי צו טראָגען די פאַראַנטוואָרטליכקייט.

היינט קומט פאָר די פאָרטזעצונג פון פּראָצעס.

קאנפליקט אין קאנאדישען עמיגראציע־אמט אין דאנציג

דאַנציג, 4. (יט"א טעלעגראַפיש) צווישען אַ גרופּע עמיגראַנטען, וואָס קלייבט זיך אָפּפאָהרען קיין קאַנאַדע און דעם קאַנאַדישען עמיגראַציע אַמט אין דאַנציג איז אויסגעבראָכען אַ קאָנפליקט. אויב דער קאָנפליקט זאָל זיך לאַנג פאַרציהען קען קומען דערצו, אַז די עמיגראַנטען זאָלען בכלל שוין נישט קענען אָפּפאָהרען קיין קאַנאַדע, ווייל ס׳וועט געשלאָסען ווערען דער אייננפאָהר.

די דאַנציגער פּרעסע האָלט, אַז דער קאָנפליקט וועט ערלעדיגט ווערען דורך אַ קאָמפּראָמיס.

אנגענומען דער געזעץ־פראיעקט וועגען דער וואהל־רעפארם אין ענגלאנד

לאָנדאָן, 4 (ספּ. טעל.) דער פּאַרלאַמענט האָט אָפּגעוואָרפען דעם פאָרשלאַג פון די קאָנסערוואַטיסטען, וועלכער האָט געפאָדערט אָפּצוּוואַרפען דעם פּראָיעקט־געזעץ וועגען וואַהל־רעפאָרם.

דער געזעץ־פּראָיעקט איז אָנגענומען געוואָרען מיט 295 שטימען געגען 230.

9 קרבנות ביי אן אעראפלאן־קאטאסטראפע

לאָנדאָן, 4 (טי) ביים אַראָפּפאַלען פון וואַסער־אַעראָפּלאַן ביי פּלימוט זענען דערהרגעט געוואָרען 9 מענשען און 3 שווער־פאַרוואונדעט.

בית הכנסת „אהל יעקב"

נשף־שבת הגיגי

בעד הנוער ותלמידי בתי הספר

ביום ו׳, עש"ק, פ׳ יתרו (6/2) תערך

קבלת־שבת חגיגית

התפלות ע"י הש"ץ והמקהלה, בשירה ובזמרה

בין קבלת השבת ותפלת ערבית ישא נאום

הפדגוג הודוע ד"ר י׳ פרנקל

על הנושא „חובת הנוער בוחס אל קדשי האומה"

הנוער ותלמידי בתי"ס — מתבקשים לבוא

התחלת התפלה בשעה 4 לפנות ערב.

בעקאנטמאכונג.

אַזוי ווי די יעהרליכע גענעראַל־פערזאַמלונג פון ד״ר

באַנק פּיעטריקאָווער 18

איז נישט פאָרגעקומען דעם 2טען פעברואַר ד. י. צוליב דער נישט גענוגענדער צאָהל אַנוועזענדע מיטגלידער, קומט די זעלבע פערזאַמלונג פאָר אין זעלבען לאָקאַל און מיט דער טאָג אָרדנונג זונטאַג דעם 8־טען פעב׳ ואר ד. י., 6 אַ זייגער אָוונט.

בעמ.: איינלאַדונגען ווערען נישט אַרויסגעשיקט. דער ראַט און די פערוואַלטונג

צו דער חתונה פון פרל.

לאה אבבע

מיט ה׳ ישראל וויגדאראוויץ

ווינש איך דער פאַמיליע אַבבע — אַ הערצליכען מזל־טוב.

לייבעל דזשאַלאָווסקי

צימונגס־פּאָ־קויפער.

שבועה דאורייתא

היינט, דאָנערשטאָג, 10 אַ זייגער פריה, יעט ה׳ בערענשטיין, אָנגעשטעלטער פון

זשעליכאָווסקי׳ס מיהל

אין לאָוויטש

אָפּגעבען אַ שבועה דאורייתא אין דער ווילקער שוהל, זגאַדניאַ 56, לויט אַ פּסק־דין פון הרב ר׳ יאָסעלע פיינער.

1032 אהרן פודלאָווסקי.

יודיש פאלקס־טעאטער, זגערזשער 17 טעל. 193-03

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן.

ווילכטיג ביי עס! גרויסע סענסאַציע פאַר לאָדז! וויכטיג ביי עס!

פייערליכע ערעפנונג פון יוד. פאָלקס־טעאַטער

מיט אַנ׳ערשטקלאַסיגען געקליבענעם אַנסאַמבל

מיט׳ן אנטייל פון דער ניי־אַנגאַזשירטער סובּרעטע רעגינא בוימאַן, בעוואוסטער אַרטיסט מ. דראַגאַנאוו, בעקאַנטער אַרטיסט ה. באַלבירסקי, י. טופּמאַן.

פרייטאַג, ד. 6טען. שבת, ד. 7־טען. זונטאַג, ד. 8־טען, 9 אין אָוונט

פּרעמיערע! צום 1 מאָל אין לאָדז — דער לעצטער שלאַגער פון די אַמעריק. טעאַטערן

„די גאסען־קינדער" אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון סיגעל.

שבת, 4 נאָכמיטאָג, מאָנטאַג, ד. 9־טען, 9 אין אָוונט צו פּאָפּולערע פּרייזען

צום ערשטען מאָל אין פאָלקס־טעאַטער

„בראדיאגא" מיט געזאַנג און טענץ פון י. זילבערט

אָוונט־פּרייזען פון 1 ביז 3, פּאָפּולערע פּרייזען פון 80 ביז 2.50

ערעפנען די פייערליכע פאָרשטעלונג פון פאָלקס־טעאַטער וועט רעזשי. לאזאר פוקס

דינסטאַג, ד. 10־טען, 9 אָוו. פּרעמיערע! „די גלאָקען פון סיביר"

ס׳נעהמען אנטייל פרויען: בעזכאַ, בוימאַן, פּאָדרימאַן, ראָזענצווייג. מענער: באַלבירסקי, גוטמאַ, גאָלדבערג, דראַגאַנאָוו, טופּמאַן, נייהויז, פּאָלאָצקי, פּאַסטעל, לעוויקאָוויטש. טעכנ. לייטער: ק. נוימאַן. סופלער: וו. נייהויז. אדמיניסטראַטאָר: נ. גאָלדשטיין. ליכט־עפעקטען: י. שלמאַן. אַרטיסט. מאָלער: ביאַלעצקי. דעקאָראַציעס: ה. ליטוואַק.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פאָלקס טעאַטער.

עקספּאָזע פון אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי

וועגען דער לעצטער סעסיע פון פעלקער-ליגע-ראַט

וואַרשאַ, 4. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט 11 אַ זייגער פאַרמיטאָג איז פאַרגעקומען אַ זיצונג פון דער אויסערן-קאָמיסיע ביים סענאַט אונטער'ן פאָרזיץ פון סען. לובאָמירסקי (ב. ב.) דער מיניסטער זאַלעסקי האָט געהאַלטען אַ לענגערען עקספּאָזע, אין וועלכער ער האָט אַרומגערעדט די רעזולטאַטען פון דער לעצטער סעסיע פון פעלקער-ליגע-ראַט.

אין אָנהויב האָט דער מיניסטער מיטגעטיילט, אַז אין גענף איז ערב דער סעסיע געשלאָסען געוואָרען אַ פריינדשאַפטס-אָפּמאַך צווישען פּוילען און רומעניען. דאַן איז דער מיניסטער איבערגעגאַנגען צו דער פראַגע וועגען

פאַן אייראָפּאַ

דער מיניסטער האָט אָנגעוויזען, אַז די שטעלונג וואָס פּוילען האָט אָנגענומען צו דער דאָזיגער פראַגע באַלד אין אָנהויב איז געווען אַ ריכטיגע. פּוילען האָט אָנגעוויזען, אַז נאָך איידער מ'הויבט אָן צו פאָרשען די פאַן-אייראָפּעאישע פראַגע דאַרף מען זיך צוערשט פערנעהמען מ'ט ווירטשאַפטליכע פראַגען און ערשט דערנאָך שטודירען די פּאָליטישע פאָרמען פון פאַן-אייראָפּעאישען פערבאַנד. אין דער

ענטוואָפנונגס-פראַגע

האָט די צוגרייטונגס-קאָמיסיע בעשטימט צוזאַמענצורופען די ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ אויפ'ן 2. פעברואַר 1932. דאָס יאָהר וואָס מיר האָבען פאַר זיך וועלען מיר מוזען אויסנוצען אויף צוגרייטען זיך צו די אויפגאַבען וואָס ערוואַרטען אונז אויף דער קאָנפערענץ. דאָס וועט זיין אַ צייט פון זעהר לעבהאַפטער דיפּלאָמאַטישער טעטיגקייט. ס'האַנדעלט זיך דערין, אַז דורך געשפּרעכע זאָלען פערבינדונגען צווישען די בעזונדערע רעגירונגען זאָלען צוגעגרייט ווערען גינסטיגע בעדינגונגען און ענטשפּרעכענדער גרונט פאַר דער אַרבייט פון דער קאָנפערענץ.

אין מיין רעדע אויף דער זיצונג פון ראַט, האָט דער מיניסטער געזאָגט, האָב איך ערקלערט, אַז די בעוואָפנונג איז פאַר פּוילען גאָר אַ נויטווענדיגקייט און מיר וועלען אויפריכטיג מיטאַרבייטען די בעוואָפנונג צו בעגרעניצען, איך האָב אויך ערקלערט, אַז פּוילען איז צוגעטרעטען צום אינטערנאַציאָנאַלען שידס-טריבונאַל אין האַאַג. פּוילען האָט אַזוי אַרום געגעבען אַן איבערצייגענדען בעוויין פון צוגעבונדענקייט צו אונזער אויפריכטיגער פרידליכער פּאָליטיק. דאַן האָט דער מיניסטער בעריהרט

די בעציהונגען מיט ליטע

דער מיניסטער ערקלערט, אַז דער ראַט האָט זיך פערנומען מיט דער טראַנזיט און גרעניץ-פראַגע צווישען פּוילען און ליטע, דער ראַט האָט די ענינים אויף דער איצטיגער סעסיע נישט ערלעדיגט און די אָפּגעלעגט ביז מאַי, רעכענענדיג אַז ביז דעמאָלס וועט קומען צו אַ דירעקטער פערשטענדיגונג צווישען פּוילען און ליטע אין דער דערמאָנטער פראַגע. די דאָזיגע פערשטענדיגונג, האָט דער מיניסטער געזאָגט, וועט נישט אָנטרעפען אויף קיין שוועריגקייטען, אויב ליטע וועט פאַקטיש וועלען שטרעבען צו אַ זאַכליכער ערלעדיגונג פון די פראַגען, אַנשטאט צו זעהען אין זיי אַ מיטעל אַרויסצוטרעטען מיט פּאָליטישע פאָרשלאָגען, וועלכע האָבען נישט קיין שום אויסזיכטען רעאַליזירט צו ווערען.

די דייטשע אנקלאַגען

ס'בלייבט נאָך איבריג, האָט דער מיניסטער געזאָגט, אַרומצורעדען די באַטעס פון דער דייטשער רעגירונג וועגען די וואַהלען אין שלעזיען, פּויזען און פּאָמערן. כדי צו פערשטעהען די לאַגע וואָס האָט זיך געשאַפען אין ראַט פון דער ליגע דאַרף מען זיך דערמאָהנען אין דער פעריגאנגענהייט. ווי בעקאַנט האָט זיך די צאָהל דייטשע שטימען בעת די לעצטע וואַהלען בעדייטענד פערקלענערט און אַזוי אַרום איז אויך די דייטשע פאַרשטעהערשאַפט אין די געזעצגעבערישע אינסטאַנצען פערקלענערט געוואָרען. בעת די וואַהלען אין גאַנץ פּוילען זענען אַדורך רוהיג איז אָבער אין אויבער-שלעזיען געקומען צו בעדויערנסווערטע אינצידענטען ווי: די ערמאָרדונג פון פּאָליציאַנט שנאַסקא און די דעמאָלירונג פון עטליכע וואוינונגען אין בושעזשע. אַנדערע פאַלען, הגם זיי זענען געווען גרויס אין דער צאָהל, זענען אָבער געווען פון קלענערע בעדייטונג.

אַ גרויסער טייל פון דער דייטשער פּרעסע אויפגערעגט צוליב דעם דורכפאַל פון די דייטשען ביי די וואַהלען, האָט אָנגעהויבען אַ ליגנערישע קאַמפּאַניע געגען פּוילען און פערגרעסערט די פאַרפאַלען צו אומגעהויערע פאָרמען, כדי צוליב'ן כלומרשטען טעראָר צו ערקלערען דעם דורכפאַל פון די דייטשען, די קאַמפּאַניע איז געפיהרט געוואָרען מיט אַזאַ ווילדקייט און אַזוי אויפגערעגט די דייטשע עפענטליכע מיינונג געגען פּוילען, אַז די דייטשע רעגירונג האָט אַוועקגעשיקט 3 נאָטעס צו דער פעלקער-ליגע, ערקלערענדיג אַז פּוילען האָט פערגוואַלדיגט איהרע פערפליכטונגען בנוגע די מינדערהייטען און געפאָדערט די פראַגע אַרויפצושטעלען אויף דער טאָג-אָרדנונג פון דער פעלקער-ליגע. ס'האָט זיך געקענט אויסדוכטען, אַז די דייטשע אַקציע געגען פּוילען איז אַ ברייט-פּאָליטישע און די מינדערהייטס-פראַגע איז נאָר אַן אויסרייד. צוליב דעם האָט דער מיניסטער נאָך פאַר דער סעסיע אויפמערקזאַם געמאַכט אַלע מיטגלידער און דעם גענעראַל-סעקרעטאַריאַט פון דער ליגע און אָנגעוויזען, אַז די דייטשע אַקציע וועט נישט בערוהיגען די געמיטער נאָר וועט נאָך צורייצען די געגענזייטיגע בעציהונגען צווישען ביידע פעלקער.

דער דאָזיגער

אַרויסטריט פון פּוילען

האָט איבערצייגט די אינטערנאַציאָנאַלע ספערען אין דער גערעכטיגקייט פון דער פּוילישער שטעלונג די פּוילישע טאַקטיק אויף דער זיצונג פון ראַט איז געווען: 1) דער ראַט זאָל בעהאַנדלען די פראַגע נאָר אויפ'ן באָדען פון ד' מינדערהייטען, 2) פעסטשטעלען דעם פאַקטישע זאַכלאַגע און כאַראַקטער פון די אינצידענטען, (די פּוילישע רעגירונג איז שוין אַליין צוגעטרעטען זיי צו ליקווידירען), 3) פעסטשטעלען, אַז די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דער טעטיגקייט פון פריוואַטע פעראַנען, ווען זיי זאָלען אַפילו אַנגריהרען די גאַנצע קאָנפערענץ, קען נישט בעלאַסטען די פּוילישע רעגירונג, די דייטשען ווידער האָבען געשטרעבט 1) פעסטצושטעלען, אַז די פאַרפאַלען אין אויבערשלעזיען זענען געווען אַ רעזולטאַט פון אָרגאַניזירטען טעראָר-סיסטעם געגען דער גאַנצער דייטשער מינדערהייט מיט'ן וויסען פון וואָיעוואָדע, 2) פערלאַנגען די ענדערונג פון דער אַדמיניסטראַציע אין אויבערשלעזיען און פונאַנדערלאָזען דעם פּאָווסטאַנצעס-פערבאַנד און 3) פעסטשטעלען דורך אינטערנאַציאָנאַלע אָרגאַנען צי די ביז איצטיגע פּוילישע פעראָרדנונג זענען גענוג.

דער ענטפער פון דער ליגע איז געווען פולשטענדיג אין הסכם מיט די רעגולאַמינס און פערפליכטונגען. ס'איז נישט פערהאַן דאָרט אַפילו קיין אָנדייטונג אויף א אינטערנאַציאָנאַלער אנקעטע קאָמיסיע, נישט וועגען פערוואַנאַלע ענדערונגען אָדער וועגען עפּעס בעזונדערע גאַראַנטיעס אויף דער צוקונפט. ס'זענען נאָר אַקצעפּטירט געוואָרען די פּוילישע פעראָרדנונג און ס'איז אָנגעוויזען געוואָרען, אַז אויף אַ טעריטאָריע פון אַ געמישטער בעפעלקערונג דאַרפען נישט זיין קיין געביט פון טעטיגקייט פון אָרגאַניזאַציעס, וועלכע האָבען אַ נאַציאָנאַליסטיש-אַגרעסיווען כאַראַקטער. די בעשלאַגען און ראַפּאָרט פון דער פעלקער-ליגע דעקען זיך אין זייער מעהרהייט מיט דעם וואָס די פּוילישע רעגירונג האָט אַליין געטון און וואָס זי וויל טון, כדי ענדגילטיג צו ברענגען צו אַ פערשטענדיגונג פון דער לאָיאַלער מינדערהייט מיט דער מעהרהייט.

מורא'דיגער קראַך אויף דער תבואה-בערזע

אַ קערץ ווייץ 21 זלאָטים; קאָרן — 17 זל.

וואַרשאַ, 4 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז אויף דער וואַרשאַווער בערזע נאָטירט געוואָרען אַ מורא'דיגער קראַך אויף תבואה. ווייץ, וואָס האָט געקאָסט 28 זלאָטים איז געפאַלען אויף 21. קאָרן, וואָס האָט געקאָסט 22 זל. איז געפאַלען אויף 17. אין אַנדערע פּוילישע שטעט זענען די פּרייזען נאָך ביליגער: ווייץ — 18 זלאָטים קאָרן — 14 זלאָטים. אין די דערפער קאָסט קאָרן 11 זלאָטים אַ קערץ.

אַזאַ ביליגקייט איז נאָך קיינמאָל נישט נאָטירט געוואָרען.

ביודזשעט-דעבאַטע אין סיים

הויבט זיך אָן אויף דער היינטיגער זיצונג

וואַרשאַ, 4 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) מאָרגען, דאָנערשטאָג הויבט זיך אָן די ביודזשעט-דעבאַטע אין סיים. אַלס גענעראַל-רעפערענט וועט אַרויסטרעטען דעפּ. מיעדזשינסקי. די אָפּאָזיציע גרייט זיך היינט צו ענטפערן דעם פּרעמיער סלאַוועק אויף זיינע ערקלערונגען וועגען בריסק.

מאַרשאַל פּילסודסקי פאָהרט קיין רוים

סוף חודש מערץ וועט ער אָרויספאָהרען פון מאַדעראַ

וואַרשאַ, 4 (טעלעפאָניש) פּולק. טשאַסקא דוּרסקי איז געקומען פון מאַדעראַ און האָט מיטגעבראַכט בריף פון מאַרשאַלעק פּילסודסקי צו די מיטגלידער פון דער רעגירונג.

מאַרשאַל פּילסודסקי וועט פערלאָזען מאַדעראַ סוף חודש מערץ.

רוים, 4 (ספ. טעל.) די רוימישע פּרעסע בעשטעטיגט די ידיעה, אַז מאַרשאַל פּילסודסקי קומט קיין רוים, וואו ער וועט זיך טרעפען מיט מוסאָליני און אָפּגעבען אַ וויזיט דעם פּויבסט.

1 מיליאַרד פראַנק פאַר פּוילען

די אונטערהאַנדלונגען האַלטען ביים פערענדיגט ווערען

פּאַריז, 4. (ספ. טעל.) אויף דער נעכטיגער בערזע האָט מען פערשפּרייט אַ ידיעה, אַלס אָבסאָלוט זיכער, אַז ס'זענען שוין פערענדיגט געוואָרען די אונטערהאַנדלונגען צווישען דער פּוילישער מאַכט און דעם פראַנצויזישען באַנק קאָנצערן, וועגען דער הלואה פון אַ מיליאַרד פראַנק געגען פעריינגונגען דעם קאָנצערן די בעהן, וואָס פיהרט צווישען אויבערשלעזיען און גדיניע.

• • •

פון דער וואַרשאַווער מאַכט האָבען מיר בעקומען אַ ידיעה, אַז די אונטערהאַנדלונגען האַלטען שוין ביים פערענדיגט ווערען. די קומענדיגע וואָכען וועלען זיי שוין העכסט-וואַהרשיינליך פינאַליזירט ווערען.

אַטענטאַט אויפ'ן פּרעזידענט פון האָנדוראַס

לאָנדאָן, 4 (סו) ווי מען מעלדעט פון האָנדוראַס איז דאָרט אויס עפּיהרט געוואָרען אַן אַטענטאַט אויפ'ן פּרעזידענט פון דער רעפּובליק. די דינאַמיט טייוועלס-מאַשין האָט אָבער אויפגעריסען אַ ביסעל צו שפּעט, אַזוי אַז דער פּרעזידענט איז ניצול געוואָרען. ס'זענען דער'הרג'עט געוואָרען 5 פּערזאָן, 17 זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען.

שאַרפער אַנגריף געגען פּראָפ. ווייצמאַן

אויפ'ן רעוויזיאָניסטישען צוזאַמענפאָהר אין תּל-אביב

ירושלים, 4. (יט"א טעלעגראַפיש) אין תּל-אביב איז פאָרגעקומען אַ דרינגענדער צוזאַמענפאָהר פון די רעוויזיאָניסטען אין א"י. אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע בעשלוסען פון דער סעסיע פון אַקציאָנס קאָמיטעט און די עקזעקוטיווע שטאַרק אָנגעגריפען געוואָרען.

בעת דער שאַרפער קריטיק זענען אויפ'ן אַדרעס פון ווייצמאַנען געפאַלען אויסרופען ווי: בוגד. דער צוזאַמענפאָהר האָט אָנגענומען אַ בעשלוס מיטצוטיילען דער ענגלישער רעגירונג, אַז פּראָפ. ווייצמאַן איז נישט מעהר קיין בעפולמעכטיגטער פון'ם יודישען פאָלק.

Dr. med. RACHELA Lewi
Zeromskiego 24, tel. 142-72
ספּעצ. קינדער-קראַנקהייטען.

אויף די חורבות פון די ניי-זעעלענדישע שטעט

וואָס זענען פערניכטעט געוואָרען דורך דער ערד-ציטערניש. — 1000 דער'הרג'עטע און 2000 פערוואונדעטע

לאָנדאָן, 4 (ספּ. טעל.) לויט ידיעות פון וועלינגטאָן האָט זיך ביז איצט נישט איינגעגעבען פעסטצושטעלען די צאָהל קרבנות פון דער ערד-ציטערניש אין ניי-זעעלאַנד. ביז איצט האָט מען אין נאַפּיר אויסגעגראָבען 350 טויטע, ס'איז אָהן ספק, אַז די דאָזיגע צאָהל וועט זיך פערגרעסערען, די צאָהל פערוואונדעטע בעטרעפט איבער 1000. פון אונטער די חורבות הערען זיך קרעכצען און געשריי'ען, מ'קען אָבער צו די הילף-רופענדע נישט צוקומען, די גאַנצע שטאָט איז אַ חורבה, דאָזעלבע איז אויך מיט דער שטאָט העסטינגס. טויזענדער מענשען וואַנדערען איבער די שאָסייען אָהן דאַך איבערן קאָפּ.

לאָנדאָן, 4 (סו) דער מענשען-פערלוסט ביי דער ערד-ציטערניש אין ניי-זעעלאַנד איז מורא'דיג גרויס, ביז איצט ווייסט מען שוין וועגען 1000 טויטע און 2000 פערוואונדעטע.

ליטווינאָוו זאָל בעקומען דעם נאָבעל-פּרייז פאַר שלום

אָסלאָ, 4 (יט"א טעלעגראַפיש) אין נאָרוועגישען סטאָרטינג איז איינגעטראָגען געוואָרען אַ פאָרשלאָג, אַז היינטיגעס יאָהר זאָל דער נאָבעל-פּרייז פאַר'ן וועלט-שלום אָנערקענט ווערען דעם סאָוויעטישען אויסערן-קאָמיסאַר ליטווינאָוו. דעם פאָרשלאַג האָט איינגעטראָגען די קאָמוניסטישע פראַקציע.

פראַנצויזישע הלואה פאַר רומעניען

פּאַריז, 4 (ספּ. טעל.) ס'בעשטעטיגט זיך די ידיעה, אַז קיין פּאַריז איז געקומען דער רומענישער פינאַנץ מיניסטער. דער בעזוך האָט פאַר אַ ציל צו פערענדיגען די אונטערהאַנדלונגען וועגען דער עמיסיע פון דער רומענישער הלואה אין פראַנקרייך. די הויך פון דער הלואה איז נאָך נישט בעקאַנט.

50 יובילעאום-קאָמיטעט לכבוד שלום אַש אין לאָדז. 50

זאַל „פילהאַרמאָניע“ נאַרוטאָוויטשאַ 20

זונטאָג, דעם 8 טען פעברואַר, האַלב 9 אַ זייגער אין אָוונט קומט פאָר אַ

גראַנדיעזע יובילעאום-פייערונג

לכבוד דעם גרויסען און בעליבטען דיכטער

שלום אַש

מיט דער בעטייליגונג פון חשוב'ע יובילאַר

I.
1) איינלייטונג — רעד. י. אונגער,
2) רעדע וועגען שלום אַש — ד"ר ז. עלענבערג,
3) בעגריסונגען,
4) שלום אַש דער קינסטלער, רעפעראַט — יצחק קאַצענעלסאָן,
6) רעדע פון יובילאַר.

II.
1) שלום אַש הימן, טעקסט ישראל ראַבאָן, מוזיק קאָמפּ. הענעך קאָהן,
2) קלאַסישע ווערק און פאָלקס-לידער — כאָר אונטער לייטונג פּראָפ. פּיוּווישיס,
3) סאָלאָ געזאַנג — פּרל. ס. קאַרפּיוּניאַק,
4) רעציטאַציעס פון שלום אַש'ס ווערק — דער יובילאַר און י. מאָשקאָוויטש.

בילעטען שוין צו בעקומען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטש 20. 50 50

לאדז.
5 פעברואר 1931

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז.
5 פעברואר 1931

א נייע לאסט
אויף דער שטאטישער בעפעלקערונג

זייט אָנהויב פון דער סיים־סעסיע איבער־חזר'ן זיך די קלאַגען, אַז די רעגירונג וויל הע־כערען דעם לאָקאַטאָרען־שטייער.

די ידיעות זענען אָפּגעלייקענט געוואָרען, אָ־בער זיי בעווייזען זיך ווידער אין אַנ'אַנדער פאָרם.

ערשט פאַר עטליכע טאָג האָבען די צייטונגען געמעלדעט, אַז דער אַרבייטס־מיניסטער האָט פאָר־געלייגט פאַר דעם מיניסטאָרען־ראַט אַ פּראָיעקט וועגען העכערען דעם לאָקאַטאָרען־שטייער און, אַז אין די נאָהענטסטע טעג זאָל וועגען דעם דעצי־דירט ווערען.

מען בעקומט דעם איינדרוק, אַז מען מאַכט חוזק פון דער געזעלשאַפט, וועלכע מען וויל אין איין טאָג אָוועקשטעלען פאַר אַ געשעהענעם פאַקט, און דערפאַר מיינען מיר, אַז די עפענטליכע מיינונג דאַרף שוין איצט פּראָטעסטירען געגען דעם. די פערענדיגטע בודזשעט־דיסקוסיע האָט אַרויסגעווי־זען, אַז די בעפעלקערונג איז גענוג בעלאַסטעט מיט די ביז־איצטיגע שטייערען. און עס איז פאַרהאַן אַ מורא, אַז זי זאָל נישט קענען די משא דער־טראָגען. דערפאַר איז אויך אומפערשטענדליך, ווי אַזוי מען קען קלערען, מען זאָל אויף דער ווירט־שאַפט־רואינירטער בעפעלקערונג אַרויפלייגען נייע שטייערען.

עס איז קיין ספק נישט, אַז יעדער נייער בוי־שטייער וועט בעשווערען אומ'ברחמנות'דיג די שטאָט־איינוואוינער, וואָס בויגען זיך אונטער דעם שווערען קריזיס, כמעט אַ יעדער מענש פון דער שטאָט איז אַ לאָקאַטאָר און דערפאַר דער שטייער יעדען בעלאַסטען, אויך די בעלי־בתים וועלען דערפון ליידען, ווייל זיי וועלען פעראַנט־וואָרטליך זיין פאַר דעם שטייער, כאָטש די לאָקאַ־טאָרען וועלען נישט צאָהלען.

די פראַגע פון דעם שטייער איז נישט בלויז אַ פלאָג פאַר דער בעפעלקערונג, נאָר פאַר אַלע שטאָטישע איינוואוינער.

און דערפאַר בעדאַרף זי זיך אָנטרעפען מיט אַ סאָלידאַרישען פּראָטעסט פון דער גאַנצער שטאָ־טישער בעפעלקערונג.

עס הערשט בלי שום ספק אַ וואוינונגס־נויט און מען דאַרף זי בעזייטיגען, אָדער לכל הפחות, לייכטער מאַכען. אָבער די פראַגע קאָן ערלעדיגט ווערען — די דערפאַהרונג לערנט — נאָר דורך דער פריוואַטער איניציאַטיוו, זי איז אָבער פערבונ־דען מיט גרויסע שוועריגקייטען דורך דעם מאַנגעל פון לאַנג דויערנדע קרעדיטען.

פון דעם אָבער קאָן איצט קיין רייד נישט זיין, און דערפאַר איז דער עקשנות'דיגער ווילען איצט צו ערלעדיגען די וואוינונגס־פראַגע אַ פועל־יוצא פון דער ביוראָקראַטישער איינשטעלונג פון איין מיניסטעריום.

מיר ווייסען גוט, ווי אַזוי די צוזויפגענומענע פאָנדען וועלען פערוועגדעט ווערען. עס וועט זיך שאַפען אַ ניי פעלד פאַר דעם עטאַטיזם, וועלכער וועט פאַר דעם צוזויפגענומענעם געלד פון אַלע בירגער פון דער מלוכה, אויסבויען עווענטועל אַ רייהע הייזער אין וואַרשא — פערגעסענדיג אין גאַנצען לאַנד.

אין נאָמען פון די רעגירונגס־קרייזען האָט זיך אָפּגעזאָגט דער מיניסטער מאַטושעווסקי פון דעם עטאַטיזם, אָבער עס איז שווער צו גלויבען אין די ווערטער, ווען מען וויל ווידער שאַפען אַ ניי אַרבייטס־פעלד פאַר דעם עטאַטיזם.

און דערפאַר אויך דאַרף מען זיין זעהר פאָר־זיכטיג, כדי מיר זאָלען נישט אָוועקגעשטעלט ווע־רען פאַר אַ געשעהענער טאַט־זאַך. נישט נאָר די שטייער־צאָהלער, נאָר אויך די רעגירונג איז מודה, אַז די צייט איז נישט ענטשפרעכענד, אַז מען זאָל איינפיהרען נייע בעלאַסטונגען, טראָץ דעם האָט דער איצטיגער סיים געהעכערט דעם שוועבעלעך־שטייער און האָט בעשלאָסען דעם שטראָסען־שטייער און האָט איבערהויפּט נישט לייכ־טער געמאַכט די לאַסט פון די שטייער־צאָהלער.

ווייניג וועט עס העלפען די בירגער, וואָס אין [illegible] האָט יעדער אויף איהם רחמנות און מען פערשטעהט די זעהר ביטערע לאַגע, ווען מען לעגט גלייכצייטיג אַרויף נייע שטייערען און מען גרייט פאַר פלאַנען פון אַרויפלייגען נייע גרויסע בע־לאַסטונגען.

מיר האָבען דעם איינדרוק, אַז נישט אַלע רעגירונגס־ספערען זענען שוין איצט איבערצייגט וועגען דער מעגליכקייט פון העכערען דעם לאָקאַ־טאָרען־שטייער און דערפאַר מיינען מיר, אַז דער ענערגישער פּראָטעסט פון דער גאַנצער בעפעלקע־רונג אָהן אונטערשיד פון נאַציאָנאַליטעט, קאָן אין דער פראַגע אָפּהאַלטען אַ נצחון און אָפּהאַלטען די בעפעלקערונג פון אַ נייעם עול, וואָס וואָלט, בלי ספק אַרויסגערופען אַ קאַטאַסטראָפע.

די געזעלשאַפטליכע מיינונג מוז שטעהן אויף דער וואַך און אין דער ערשטער רייהע האָפען מיר, אַז אונזערע דעפּוטאַטען וועלען דעריבער וואַכען און אויפהויבען אַ שטאַרקען פּראָטעסט אין סיים, מיט וועלכען דער סיים וועט זיך בעשטימט רע־כענען.

ד. ליה.

ווען מענשען וואלטען גענומען אויך רעדען
און נישט בלויז שרייען איינער אויפ'ן אנדערן
וואס קאן מען ערווארטען פון דער גענעראל-דעבאטע איבער'ן בודזשעט אין סיים

וועגען דער גענעראַל־דעבאַטע איבער'ן בו־דזשעט, וואָס הויבט זיך אָן אין סיים, שרייבט ד״ר י. טהאָן:

דער סיים „האָט אַ מעהרהייט, אַ געשלאָסענע, דיסציפּלינירטע, גוט דירי־ירטע, און דער בודזשעט וועט אָנגענומען ווערען סיי אין טערמין, סיי אין דער סומע, וואָס די רעגירונג וועט פערלאַנגען... לאָמיר אַלזא נישט רעדען וועגען בודזשעט גופא, נאָר וועגען די רעדעס, וועלכע מ'דאַרף ערוואַרטען. צי וועלען זיי שטעהן אויף דער הויך פון דער אויפגאַבע?

„די בודזשעט־דעבאַטע וואָלט געדאַרפט זיין דער אָפּקלאַנג פון דער שווערער זאָרג פאַר'ן גורל פון דער מלוכה און זיינע בירגער, די זאָרג וועלכע לאָזט נישט איבער קיין פיל פרייהייט פאַר קאַמף אויף מעסערס, אַפילו אין איבדירעקטען זין פון וואָרט.

„אַזוי דאַרף עס זיין. אָבער אַזוי וועט נישט זיין. זיכער וועט עס נישט זיין, סיי פון איין זייט, סיי פון דער צווייטער זייט.

„מ'דאַרף נישט זיין קיין זעהר גרויסער נביא, כדי פאָרויסצוזאָגען מיט אַ הונדערטפּראָצענטיגער זיכערקייט, אַז די גאַנצע בודזשעט־דעבאַטע וועט פון ביידע זייטען געפיהרט ווערען אלס איין אויפ־אויפהערליכע, מעהר אָדער ווייניגער שרייענדיגער קריגעריי. אויב די אָפּאָזיציע וועט אַפילו אויף אַ פערהעלטנישמעסיג שטילען אופן אַפּווירבריינגען איהרע גערעכטע און שווערע טענה'ס, וועט פון דער אַנדערער זייט נישט פאַלען קיין זיין מיל־דערענדיג וואָרט, און הערען וועט מען דאָס שאַרפע וואָרט: אין מיין האַנד ליגט די קראַפט — און טו מיר עפּעס! און אויב דער רעגירענדער לאַגער וועט זאָגען — אָדער וואָלט געזאָגט — אַז ער פיהלט שווער די לאַסט פון זאָרג פאַר'ן מאָרגען, וועט די אָפּאָזיציע ענטפערען: מיך אינטערעסירט מעהר מיין וועהטאָג פאַר'ן בעכטען, ווי די זאָרג פאַר'ן מאָרגען.

„אַזוי מסתם, איז אַ שטימונג פון אונפערצייה־ליכען צאָרן פון איין זייט און ריכזיכטסלאָזיגקייט פון דער פאַקטישער מאַכט פון דער אַנדערער זייט, וועט דורכגעהן די בודזשעט־דעבאַטע. אָדער: זי וועט אפשר זיין „פּיקאַנט" פאַר דער גאַלעריע, אָבער אונפּרוכטבאַר פאַר דער זאַך גופא.

„און מיר יודען, וואָס האָבען מיר צו ער־וואַרטען פון די בודזשעט־דעבאַטע?

„די צייט, וואָס מיר האָבען אין אונזער רשות, איז בערעכענט אויף מינוטען. בוכשטעבליך אויף מינוטען. זי וועט נישט גענוג זיין אויף רעדעס. אָדער אפשר וועט געלינגען אין די דאָזיגע קורצע מינוטען צו זאָגען אַ פּאָר ווערטער פון וועהטאָג. מיר וועלען זאָגען קורץ: אָט דאָס און דאָס טוט אונז וועה, דאָס און דאָס בע'עוולה'ט אונז, דאָס און דאָס געהערט אונז גערעכטיג. צי וועט דאָס דערוועקען אַ ווידערקול אויף די רעגירונגס־בענק? די האָפנונג דערויף איז אַ קליינע, אַ נישטיגע. טיילווייז וועט מען נישט דערהערען, טיילווייז וועט מען נישט אין אַכט נעהמען, און וועגען איבריגען וועט מען זאָגען: צו שווערע צייטען דערווייל.

„עס ווילט זיך פון גאַנצען הארצען, אַז גראָד דאַסמאָל, גראָד לגבי דעם שווערען קריזיס זאָל די בודזשעט־דעבאַטע זיין אַנ'איבערברוך־מאָמענט צו אַ צייט פון פּאָזיטיווער און פּראָדוקטיווער אַר־בייט, עס ווילט זיך פון גאַנצען האַרץ, אַז מענשען זאָלען אָנהויבען צווישען זיך צו רעדען און נישט בלויז שרייען איינער נעבען און געגען דעם אַנ־דערען, אַזוי ווילט זיך עס. אָבער וואָס זאָל מען טון? ווען פון אַלע זייטען זעהט מען בלויז פרוי־עריגע אויסזיכטען...

דער שאטען פון 28 תליות
ריקזיכטסלאז פירט קעמאל-פאשא דורך די אייראפעאיזירונג פון טערקיי

פון אַנגאָראַ טיילט מען מיט:

דער טערקישער פּאַרלאַמענט האָט בעשטע־טיגט 28 טויט־אורטיילען, וועלכע זענען אַרויס־געטראָגען געוואָרען דורכ'ן קריגס־געריכט אין מע־נעמען. דער אורטייל איז שוין אויסגעפיהרט גע־וואָרען. אין פערשידענע טיילען פון דער שטאָט זענען אויסגעשטעלט געוואָרען 28 תליות, אויף וועלכע ס'זענען געהאַנגען 28 אויפשטענדיגע.

* * *

דעם 28. דעצעמבער איז גאַנץ אייראָפּא אַלאַר־מירט געוואָרען פון אַ ידיעה, אַז אין טערקיי איז אויסגעבראָכען אַ רעוואָלוציע געגען איצטיגען רע־זשים. די רעוואָלוציאָנערען האָבען געוואָלט איינ־פיהרען די אַלטע טערקישע טראַדיציעס. די אויס־פאָרשונג אונטער דער פּערזענליכער אָנפיהרונג פון קעמאַל־פּאַשאַ, האָט פעסטגעשטעלט אַ רייהע אינטערעסאַנטע זאַכען. די פערשווערונג איז אָר־גאַניזירט געוואָרען דורך דער טערקישער גייסט־ליכקייט, און די בעוועגונג אין מענעמען איז נאָר געווען אַ סיגנאַל צו אַ גרויסען אויפשטאַנד גע־גען קעמאַל פּאַשאַ. ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז אין דער אַפּערע זענען פערמישט געווען אַ רייהע הויכע מיליטערישע און ציווילע פּערזאָנען. קעמאַל־פּאַשאַ האָט זיך דעריבער ענערגיש גענומען צו ליקווידירען דעם פּרוב פון רעוואָלוציע.

קעמאַל־פּאַשאַ איז אַנ'ענערגישער מענש. אין דער וועלט האָט מען וועגען איהם זעהר פיל גע־רעדט, ווען ער האָט זיך גענומען צו אייראָפּעאי־זירען טערקיי און האָט אָנגעהויבען צו שטורמען פון גרונד אויס דעם בנין פון טערקישען קיי־זערטום. וואו דאָס דעצידירענדע וואָרט האָבען געהאַט די געליבטע ווייבער פון סולטאַן. אָהן אָפּ־שטעלען זיך האָט ער איבערגעריסען מיט דער שעדליכער ווירקונג פון די עוונוכען און פערבאָטען צו בענוצען זיך מיט'ן טערקישען אַלפאַבעט, צווינ־גענדיג זיך צו לערנען די אותיות פון לאַטיינישען אַלפאַבעט.

דער גיגאַנטישער פערנעהם פון קעמאַל־פּאַ־שאַ'ס רעפאָרמען, וועלכע האָבען אַרומגענומען אַלע געביטען פון עפענטליכען לעבען, און האָבען אַפילו אָפּט בעריהרט דאָס פּריוואַטע לעבען פון די טער־קישע בירגער — האָבען געפינען די הסכמה פון דעם יונגען דור, אָבער פון דער צווייטער זייט די שנאה פון די קאָנסערוואַטיווע עלעמענטען.

די אָפּאָזיציע איז געגאַנגען אין דער ריכטונג אַז די רעפאָרמען זענען געגען די הייליגסטע פּרינ־ציפּען פון מאַהאַמעטין, וועלכער האָט דאָך בעפוי־לען צו האָבען עטליכע ווייבער מיט פערשלייערטע פּנים'ער.

קעמאַל־פּאַשאַ איז אין זיין קאַמף געווען ריק־זיכטסלאָז. ביים רעאַליזירען זיינע פּלענער האָט ער זיך אינגאַנצען נישט גערעכענט מיט מענש־ליכע לעבענס. דער אויפשטאַנד פון די קורדען אין דערשטיקט געוואָרען אויף אַ זעהר בלוטיגען אופן און אויך ביים יונג־טערקישען אויפשטאַנד זענען געפאַלען פיל קעפּ.

איצט האָט קעמאַל־פּאַשאַ אויך בעשלאָסען צו דערטרינקען אין בלוט אַלע פּרובען אָנצוהויבען וועלכע ס'איז רעוואָלוציאָנערע בעוועגונג.

באַלד נאָכ'ן ענטדעקען די פערשווערער זענען אַרעסטירט געוואָרען אַלע, וועלכע זענען געווען פערדעכטיגט אַפילו נאָר אין סימפּאַטיע פאַר דער רעאַקציאָנערער בעוועגונג. אין די טורמעס און קאָנצענטראַציע־לאַגערן האָט מען איינגעשלאָסען טויזענדער מענשען, הויפּטזעכליך שייכען, דער־ווישען און אַנדערע גלחים, אַפילו אַ גאַנצער באַטאַ־ליאָן פּיכאָטע, וועלכער איז געווען צו ווייניג לאָיאַל איז איינגעזעצט געוואָרען אין טורמע.

גלייכצייטיג זענען 38 בעשולדיגטע געשטעלט געוואָרען פאַר אַ קריגס־געריכט און צווישען זיי דער 99־יעהריגען שייך עסאַד. אין ווירקליך האָ־בען זיך די קריגס־געריכטען נישט גערעכענט מיט קיין שום הומאַניטערע ריקזיכטען און פער'משפט אַלע 38 אָנגעקלאָגטע אויף טויט, און דער טער־קישער פּאַרלאַמענט, וועלכער דאַרף לויט דער קאָנסטיטוציע בעשטעטיגען טויט־שטראָף האָט בע־שטעטיגט 28 אורטיילען.

נישט פאהרען קיין ארגענטינע דורך אורוגוואי
ווארנונג פון „היקעם" פאר עמיגראנטען

פּאַריז (יט״א) די דירעקציע פון „היקעם" (היאַס־יקאַ־עמיגדירעקט) פערעפענטליכט פאָלגענ־דע מיטטיילונג:

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס עס איז גע־העכערט געוואָרען דער אָפּצאָהל פאַר אימיגראַציע־וויזעס קיין אַרגענטינע, לאָזט זיך בעמערקען צווי־שען די עמיגראַנטען אַ נייגונג צו פאָהרען קיין אַרגענטינע דורך אורוגוואַי. זאָגאַר עמיגראַנטען, וואָס האָבען קרובים אין אַרגענטינע, גלויבען, אַז פון אורוגוואַי וועלען זיי גיכער בעקומען די איינ־רייזע־ערלויבנישען. דאָס איז אָבער [illegible] באַין אופן נישט ריכטיג. ווי עס טיילט מיט דער „היקעם"־קאָמיטעט אין מאָנטעווידעא, איז די העכערונג פון וויזע־אָפּצאָהל פון 3 אויף 33 דאָלאַר חל אויף אויף אורוגוואַי. דאָס אַרגענטינישע קאָנסולאַט אין אורוגוואַי, פונקט ווי די קאָנסולאַטען אין אייראָפּא, ערטיילט די אַרגענטינישער וויזע ערשט נאָכדעם, ווי דער עמיגראַנט שטעלט פאָר די איינרייזע־ער־לויבניש (לאַמאַדאַ).

עס האָט דעריבער נישט קיין שום צוועק צו פאָהרען קיין אורוגוואַי און דאָרט וואַרטען אויף דער אַרגענטינער איינרייזע־ערלויבניש, וואָס עס איז פערבונדען מיט פערלוסט פון צייט און געלד. עס ווערט דעריבער דרינגענד געראַטען די אייראָ־פּעאישע עמיגראַנטען, אַז זיי זאָלען אויף די אַרגענ־טינער איינרייזע־ערלויבנישען וואַרטען אין זייערע היים־לענדער און זיך נישט לאָזען אין וועג איידער זיי האָבען די דאָזיגע ערלויבנישען נישט בעקומען.

וועגען אנ'איינהייטליכער יודישער ארטאגראפיע
קאנפערענץ פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט

ווילנע, (יט״א) נאָך לענגערע הכנות איז דער יודישער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט צו־געטרעטען פּראַקטיש דורכצופיהרען די פערא־ייבהייטליכונג פון דער יודישער אָרטאָגראַפיע. פּסח־צייט וועלען פאָרקומען אין ווילנע און ניו־יאָרק אָרטאָ־גראַפישע קאָנפערענצען מיט אַ ברייטער בעטיי־ליגונג פון וויסענשאַפטלער, שרייבער, לעהרער, זשורנאַליסטען, זעצער א. אַז. וו. די רעקאָמענ־דאַציעס פון די דאָזיגע קאָנפערענצען וועלען אי־בערגעשיקט ווערען דער פילאָלאָגישער סעקציע פון „יוואָ", וועלכע וועט זיי אין פערלויף פון עטליכע חדשים אויסשטימען און ענדגילטיג פאָר־מולירען.

בכדי צו געבען דער דיסקוסיע אַ געהעריגען וויסענשאַפטליכען און זאַכליכען באַזיס, האָט דער יודישער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט אַרויסגעלאָזט אַ זאַמעל־בוך דיסקוטיר־אַרטיקלען פון 124 זייטען. אַ צווייט זאַמעל־בוך וועט אַרויסגעהן פון דרוק נאָך ביז די קאָנפערענצען.

עס איז דעריבער צו האָפען, אַז נאָך אין פערלויף פון 1931 יאָהר וועט אַריין אין קראַפט אַנ'איינהייטליכע יודישע אָרטאָגראַפיע.

„די יודען—און מיר"
אנטיסעמיטיזם אין דער שווייץ—א געפאהר פאר דער מלוכה

גענף (יט״א) נאָכדעם ווי אין גענף עקזיס־טירט שוין זייט איינציגע יאָהרען אַ שמוציג וואָכענ־בלעטעל, וואָס פיהרט אַ געמיינע אַנטיסעמיטישע פּראָפּאַגאַנדע, איז איצט אויך אין דער שכנות־דיגער שטאָט לאָזאַן געגרינדעט געוואָרען פון אַ גרופּע, וועלכע רופט זיך אָן „נאַציאָנאַליסטען" אַ וואָכענבלאַט „לאַ נאַסיאָן", וועלכע פיהרט אַ קאַמף געגען די יודען און איז פול מיט זלזולים און בלבולים.

עס איז כדאי צוגלייך צו בעצייכענען, אַז דער שווייצאַרישער שריפטשטעלער לאָאָזלי האָט מיט אַ קורצער צייט צוריק פערעפענטליכט אַ בראָ־שורע „די יודען און מיר", אין וועלכער ער בע־קעמפט און פעראורטיילט די אַנטיסעמיטישע בע־וועגונג, וועלכע לאָזט זיך שפירען דאָ און דאָרט אין דער שווייץ. ער וויזט אָן אויף דער געפאַהר, וועלכע דער אַנטיסעמיטיזם שטעלט פאָר מיט זיך נישט נאָר פאַר די יודען, נאָר אויך פאַר'ן שווי־צער פאָלק. די שווייץ, וועלכע בעשטעהט פון פּאָל־קער פון פערשידענער ראַסען, שפּראַך און רעליגיע, קען אויפגעבויט ווערען נאָר אויפ'ן פּרינציפּ פון געגענזייטיגער טאָלעראַנץ. ער בעטראַכט דעם אַנ־טיסעמיטיזם אין דער שווייץ אַלס אַנ'אימפּאָרטירטע קראַנקהייט און וואָרענט דאָס שווייצאַרישע פאָלק זיך צו היטען פון דעם, ווייל דאָס איז אויך אין אַ סתירה צום עצם מהות פון שווייצאַרישען שטאַט.

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

אויפזיכטס־אָפּמאַכן אויף 70 און 50 פּראָצ.

טעגליכע כראָניק פון האַנדעלס־געריכט

אין יוני 1929 האָט זיך די פירמע קוואַשנער און ליגדענפעלד זיך געווענדעט אין געריכט וועגען ערטיילען איהר אַ פּראָלאָנגאַציע פון די צאָהלונגען און האָט זי בעקומען אויף 3 חדשים פון 18 יולי אָן. אין אָקטאָבער האָט זיך די פירמע געווענדעט וועגען ערלויבען איהר אָנציהויבען אויסגלייכס־אונטערהאַנדלונגען מיט די קרעדיטאָרען און האָט פאָרגעשלאָגען צו בעצאָהלען 70 פּראָצ. פון די חובות צאָהלבאַר אין 3 ראַטעס: 25 פּראָצ. פון חוב אין אַ יאָהר אַרום, 25 פּראָצ. אין אַנדערהאַלבען יאָהר אַרום און די רעשט אין 2 יאָהר אַרום. דאָס געריכט האָט ערלויבט אָנציהויבען די אונטערהאַנדלונגען. אויף דער פערזאַמלונג פון די קרעדיטאָרען זענען די חובות פעסטגעשטעלט געוואָרען אויף 470 668 זל. 37 קרעדיטאָר־ען אויף 322.826 זל. האָבען געשטימט פאַר'ן אָפּמאַך און אין פעברואַר 1930 האָט דאָס געריכט דעם אָפּמאַך בעשטעטיגט און אָפּגעשאַפט דעם אורטייל וועגען דער פּראָלאָנגאַציע פון די צאָהלונגען.

אין אַפּריל 1930 האָבען אייניגע קרעדיטאָרען אָנגעגעבען אַנ'אַפּעלאַציע, אָנווייזענדיג, אַז די אינהאַבער פון דער פירמע בעזיצען פּריוואַט אַנגעוועגליך פערמעגען און האָבען פערלאַנגט, אַז די חובות זאָלען היפּאָטעקאַריש פערזיכערט ווערען. דאָס אַפּעלאַציע־געריכט האָט די אַפּעלאַציע אָפּגעוואָרפען און בעשטעטיגט דעם אורטייל פון לאָדזער האַנדעלס־געריכט.

* * *

אין יולי 1930 האָט דאָס געריכט ערטיילט אַ פּראָלאָנגאַציע פון די צאָהלונגען אויף 3 חדשים דער פירמע פרענסקי און יאַנאָס. אין סעפּטעמבער האָט די פירמע זיך געווענדעט וועגען ערלויבען איהר אָנציהויבען אויסגלייכס אונטערהאַנדלונגען מיט די קרעדיטאָרען און האָט פאָרגעשלאָגען צו בעצאָהלען 50 פּראָצ. פון די חובות צאָהלבאַר אין 4 האַלב יעהריגע ראַטעס. די קרעדיטאָרען האָבען דעם פאָרשלאַג אָנגענומען און דאָס געריכט האָט דעם אָפּמאַך בעשטעטיגט.

צום אַרעסט פון צוזאַמענפאָהר פון די לינקע פּ. פּ. ס.

(—) דער סענסאַציאָנעלער אַרעסט פון דעם גאַנצען צוזאַמענפאָהר פון די לינקע פּ. פּ. ס., וועלכע איז מאָנטאַג פאָרגעקומען אין לאָדז האָט געמאַכט אַ רושם אין גאַנצען לאַנד. די אויספאָרשונג האָט איבערגענומען דער פּראָקוראָר מאַרקאָווסקי. אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אַרעסט האָט זיך אַ זשורנאַליסט געווענדעט צום פּראָקוראָר נאָך אויפקלערונגען און דער פּראָקוראָר האָט געגעבען פאָלגענדע ערקלערונגען:

די לינקע פּ. פּ. ס. זענען שוין לאַנג אָנגעגאַנגען אַלס אַ מאַסקירטע עקספּאָזיטור פון די קאָמוניסטען, ערשט אויף דעם איצט פאָרגעקומענעם קאָנגרעס איז געלונגען פעסטצושטעלען, אַז זיי פיהרען אַנ־אויסגעשפּראָכען אַנטימלוכהשע אַרבייט.

די אָרגאַניזאַציע וואָס געהאַט האָט פערצווייגונגען אויף פּאָמערן און ווילנער קאַנט איז געשטיצט געוואָרען דורך ווייס רוסען און אוקראַינע, איז מייסטענס געווען אונלעגאַל.

נאָכדעם ווי ס'זענען אויפ'ן קאָנגרעס אָנגענומען געוואָרען אַ רייהע רעזאָלוציעס וועגען אַ שאַרפען קאַמף מיט דער רעגירונג איז די אויספאָרשונגס מאַכט אַרייַנגעדרונגען אין לאָקאַל וואו ס'איז פאָרגעקומען דער קאָנגרעס און נאָך דער רעוויזיע וואָס איז אַדורכגעפיהרט געוואָרען איז פעסטגעשטעלט געוואָרען דעם כאַראַקטער פון דער פּאַרטיי.

* * *

(2) ווי מיר דערוויסען זיך, ווייטער פון פּאָלי־ציי־אישע קוועלען זענען אויפ'ן צוזאַמענפאָהר געווען אַנוועזענד 92 דעלעגאַטען און 257 לאָדזער. דער צוזאַמענפאָהר האָט זיך אָנגעהויבען זונטאג 9 אַ זייגער אינדערפריה אויף טושינסקא 19[17, דער ערשטער טאָג איז פאַראיבער רוהיג. אויפ'ן צווייטען טאָג האָט די פּאָליציי בעקומען ידיעות, אַז ס'זענען אָנגענומען געוואָרען אַנטימלוכהשע רעזאָלוציעס, האָט די פּאָליציי אַרומגערינגעלט דעם לאָקאַל און אַרעסטירט אַלע 349 פּערזאָן, וועלכע זענען אויף אויטאָס אונטער דער בעגלייטונג פון די 60 פּאָליציאַנטען אָפּגעפיהרט געוואָרען אין אויספאָרשונגס אַמט. די אויספאָרשונג האָט איבערגענומען דער פּראָקוראָר מאַרקאָווסקי און דער אויספאָרשונגס־ריכטער פאַר פּאָליטישע ענינים צעלניק, לויט די דאָקומענטען וואָס זענען פערהאַלטען געוואָרען אויפ'ן צוזאַמענפאָהר איז פעסטגעשטעלט געוואָרען אַז די לינקע פּ. פּ. ס. איז אַ קאָמוניסטישע פּאַרטיי. קיין וואַרשא איז באַלד אַרויסגעשיקט געוואָרען אַ בעריכט און דער פּראָקוראַטאָרען אַמט אין לאָדז האָט געשטעלט דעם פאָרשלאַג צוריקצוציהען די לעגאַליזאַציע פון די לינקע פּ. פּ. ס. אַלס פּאַרטיי.

נעכטען און איירנעכטען זענען אַלע אַרעסטירטע אַרויסגעפיהרט געוואָרען אין די טורמעס קיין לענטשיץ און שעראַדז.

דער פּראָצעס וואָס וועט איצט פאָרקומען וועט זיין דער גרעסטער פּאָליטישער פּראָצעס אין אייראָפּע אינ'ם פאַראַיאָהריגען פּראָצעס פון דער אי־טאַליענישער מאַפיע זענען געווען 150 בעשולדיגטע, בעת איצט וועלען זיין 349.

אַלע אַרעסטירטע דראָט אַ שטראָף לויט די אַרטיקלען 101 און 102 פון שטראָף־קאָדעקס וואָס זעהט פאָר טורמע פון 8 ביז 10 יאָהר. אויב ס'זאָל אָנגעווענדעט ווערען דער אַרטיקעל 15 פון די איבערגאַנגס תקנות אין וועלכע ס'ווערט גערעדט וועגען הויפּט־פערראַט, קענען אייניגע פערמשפּט ווערען אַפילו אויף טויט.

די אויספאָרשונג וועט דויערען אַ פּאָר חדשים די בעשולדיגונגס־אַקטען וועלען די אַרעסטירטע איבערגעגעבען ווערען ערשט הערבסט און דער פּראָצעס וועט פאָרקומען וואַהרשיינליך אין יאַנואַר אָדער פעברואַר פון קומענדיגען יאָהר, צווישען די אַרעסטירטע געפינען זיך 26 פרויען, וואָס די פּאָליציי האָט וועגען זיי ידיעות אַלס וועגען קאָמוניסטישע טוער.

צווישען די אַרעסטירטע געפינען זיך פאָלגענדע יודען: אברהם קירשבוים, אבֿרהם ליטווין, יודעל מאַרקאָווסקי, לייב פּאָזנערזאָן, ביניש ווייגמאַן, בער זיגמונט, אליהו בעזעווסקי, וואָלף מאַרקאָוויטש, אהרן יוסף זאָנאַבענד, יעקב רייגלאַס, פּרץ ...עבשטיין, מאַריץ קאַרמאַזין, עמנואל קוטצמאַן, דוד זיידמאַן, הערש ווייבבערג, שלמה אייזענשטאַרק, טרויבע יהושע און משה גינזבערג.

אַ יאָהר לאָדזער ראַדיאָ־סטאַציע

קאָנפערענץ פון פּוילישע ראַדיאָ־טוער מיט פערטרעטער פון דער לאָדזער פּרעסע

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם ערשטען יאָהרטאָג זינט ס'איז אין לאָדז פערלעגט געוואָרען און האָט אָנגעהויבען צו פונקציאָנירען די ראַדיאָ־סטאַציע פון „פּוילישען ראַדיאָ" איז די טעג פאָרגעקומען אַ פּרעסע־קאָנפערענץ, אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט פאָרשטעהער פון דער וואַרשאָווער צענטראַלע און פון דער לאָדזער ראַדיאָ־סטאַציע און פון אַלע לאָדזער צייטונגען.

מצד די פּוילישע ראַדיאָ־טוער זענען צ. א. אַנוועזענד געווען: דירעקטאָר טאָקאַרטשיק, דער שעף פון ראַדיאָ־פּראָפּאַגאַנדע ה' וו. פרענקעל, דער רעדאַקטאָר פון ראַדיאָ בריף־קאַסטען ה' פּיאָטראָווסקי. פון די זשורנאַליסטען האָבען זיך אין דער קאָנפערענץ בעטייליגט די רעדאַקטאָרען פון אַלע לאָדזער צייטונגען.

עס זענען געהאַלטען געוואָרען רעדעס פון ביידע צדדים, אין וועלכע עס איז אָנגעוויזען געוואָרען אויף דער קולטורעלער בעדייטונג פון ראַדיאָ אין מאָדערנעם לעבען, אויף די דערגרייכונגען פון ראַדיאָזאַניע אויף דער ראָלע פון דער פּרעסע אין דער פּראָפּאַגאַנדע פון ראַדיאָ.

די ה"ה טאָקאַרטשיק, פרענקעל און פּיאָטראָווסקי האָבען אין זייערע רעדעס אָנגעוויזען, אַז די „פּוילישע ראַדיאָ" שטעלט זיך הויפּטזעכליך קולטורעלע צילען, אַז די קאָמערציעלע זייט שפּילט אַנ'אונטערגעאָרדנעטע ראָלע: עס געהט דערין צו שאַפען פאַר די ברייטסטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג אַ צוגענגליכען, אַנגענעהמען, קולטירעלען און נוצליכען צייטפערטרייב. דער ציל איז, אַז די גאָניאַלע ערפינדונג פון מענשליכען גייסט, ווי ס'איז ראַדיאָ, זאָל דערגרייכען אין די ווייטסטע און פערוואָרפענסטע ווינקלען, אומעטום זאָלען זיין זייטע ליבהאָבער און אנהענגער, וואָס זאָלען זיך דערמיט בענוצען. כדי דעם ציל צו דערגרייכען האָט די „פּוילישע ראַדיאָ" איצט אַרויסגעלאָזט אַ סעריע פון פערפולקאָמטע ראַדיאָ־דעטעקטאָרען, וועלכע וועלען אין די צעהנדליגער טויזענטער עקזעמפּלאַרען פערקויפט ווערען פאַר אַ פּרייז, וואָס זאָל זיין פאַר אַלעמען צוגענגליך.

די רעדנער האָבען אויך אונטערגעשטראָכען דעם דורכאויס־פרידליכען גייסט פון ראַדיאָ, וועלכער איז נענען יעדען ראַסען־ און נאַציע־האַס.

אין נאָמען פון דער לאָדזער פּרעסע האָט אויף די רעדעס פון די ראַדיאָ טוער געענטפערט רעד. גימקאָווסקי. ער האָט אָנגעוויזען, אַז די פּרעסע, ספּעציעל די לאָדזער, האָט נישט געקאָנט נישט פערשטעהן די קאָלאָסאַלע קולטור־בעדייטונג פון ראַדיאָ און איז תמיד גרייט געווען צו אונטערשטיצען די פּראָפּאַגאַנדע פון ראַדיאָ, וואָס זי וועט אויך ווייטער טון, אָפּגעבענדיג זיך אַ קלאָרען דין־וחשבון וועגען דעם אונגעהויערען ווערט, וועלכען עס האָט די פערשפּרייטונג פון ראַדיאָ צווישען די ברייטסטע בעפעלקערונגס־שיכטען.

אין אַ פריינדליכען שמועס האָט זיך די קאָנפערענץ פערצויגען עטליכע שעה.

משה טרעגער איזן עבער אדורכגעפאלן

אָפּגעזאָגט „הרי את" פאַר 3 עדות און דאָך נישט מקדש געווען די פרוי וואָס ער לעכצט נאָך איהר

אויף לאַגיעווניצקאַ־גאַס איז זונטאָג פאָרגעקומען אַ ברית ביי דער פאַמיליע ב. ס'זענען זיך צוזאַמענגעקומען די גאַנצע משפּחה מ'האָט גוט פערבראַכט ציגעוואונשען דער יונגער מאַמע, אַז זי זאָל מיט איהר מאַן מגדל זיין דעם זוהן לתורה לחופּה ולמעשים טובים און מ'איז זיך צוגאַנגען.

אָבער אַ פּאָר היימישע זענען נאָך פערבליבען זיך אַביסעל משמח זיין אויסער דער „נאָרמאַלער פּאַרטיע", מ'האָט געשיקט נאָך אַ פּריש פעסעלע ביר און מ'האָט פרישט אויפּסניי אָנגעהויבען צו מאַכען אַ לחיים, צווישען די פערבליבענע איז אויך געווען משה טרעגער. אַ ייד פון אַ יאָהר 40 אַנ'אַלמן, אַ פּאָטער פון 3 שוין דערוואַקסענע קינדער. איהם איז שוין לאַנג געפעלען אין אויג די שעהנע אסתר, אַנ'אַלמנה אַ פרוי אַ בריה אַ גוטע בעלעבאָסטע. אסתר אָבער האָט משה'ן נישט געהאַלטען פאַר קיין פּאַסיגען שדוך פאַר זיך.

ווען אַלע זענען שוין געווען אַביסעל בגילופין פונ'ם אויסגעטרונקענעם ביר און שנאַפּס, האָט זיך משה צוגערוקט נעהנטער צו אסתר'ן און אין אַלעמענס אַנוועזענהייט אָנגעטון אסתר'ן אַ רינג אויפ'ן פינגער און אויסגערופען „הרי את".

אַלע אַרום זענען ערשטוינט געוואָרען. די ווייבער האָבען אויפגעהויבען אַנ'„אוי וויי", אָבער אַמש־אַרקעטען איז איבערראַשט געוואָרען אסתר... אין שטוב זענען געווען אינגאַנצען 3 מענסביל'ן אַ חוץ משה'ן: זיינער אַ ברודער, אַ ברודער פון אסתר'ן און אסתר'ס שוואָגער דער בעל־שמחה, זיי האָבען זיך געוואָרפען צו משה'ן — וואָס האָט ער געטון? אָבער משה איז נישט נתפעל געוואָרען — ער האָט געוואוסט וואָס ער האָט געטון: אויף אַזאַ אופן האָט ער געוואָלט דערגרייכען דאָס, וואָס אויף אַ גלייכען וועג האָט ער עס בשום אופן נישט געקענט אויספועלן.

אסתר האָט געיאָמערט, אָבער אַלע אַרום האָבען זי בערוהיגט און מ'האָט איהר פערזיכערט, אַז מ'וועט משה'ן צווינגען, אַז ער זאָל איהר גט'ן. משה אָבער האָט נישט געוואָלט וועגען דעם אפילו הערען. הקצור האָט מען בעשלאָסען אַרויסצורופען איהם אין ראַבינאַט און אַזוי האָט מען טאַקע געטון.

משה איז ביי זיך געשטאַנען אין גרויסען. ער האָט אסתר'ן מקדש געווען, זי איז זיין פרוי, און ער וויל אַז זי זאָל זיך אַריינציהען צו איהם אין זיין וואוינונג.

מ'איז געקומען אין ראַבינאַט און נאָך שווערער מיה אַראָפּגעבראַכט אהין אויך משה'ן. אין דאָ האָט פּאַסירט אַ זאַך, וואָס האָט איבערראַשט אַלעמען. דער ראַבינאַט האָט ערקלערט, אַז דאָס מקדש זיין איז גאָרנישט ווערט, ווייל ס'זענען דערביי קיין עדות נישט געווען — נישט אסתר'ס ברודער און נישט דער ברודער פון משה'ן קענען פאַר קיין עדות נישט פערעכענט ווערען, און דער „הרי־את" איז נישט גילטיג.

איז אסתר מיט איהרע פריינד און שכנות אַוועק אַ היים אַ צופרידענע און אַ יום־טוב'דיגער שטימונג, און משה איז אוועק געבענק ווי אַנ'אָפּגעשמיסענער.

אויב אַפילו די דאָזיגע קאָמבינאַציע איז איהם נישט בעלונגען וועט ער שוין אסתר'ן פאַר קיין ווייב נישט בעקומען.

פעברואַר
זון־אויפגאַנג 7.24
זון־אונטערגאַנג 4.14

דאָנערשטאָג
5
יח
שבט תרצ"א

אונטערשטיצונגס־אויסצאָהלונגען פאַר אַרבייטסלאָזע

דינסטאָג דעם 3 פעברואַר הויבען זיך אָן די אויסצאָהלונגען פון דרינגענדע שטיצע פאַר אַרבייטסלאָזע.

די אויסצאָהלונג קומט פאָר אין לאָקאַל פון אונטערשטיצונגס אַמט פאַר אַרבייטסלאָזע אויף דער גאַס פון 28 פּולק קאַנ. שיסער 32 פון 9 ביז 2 בייטאָג לויט פאָלגענדען סדר:

דאָנערשטאָג, דעם 5. O N M
פרייטאָג, ד. 6. S R P
שבת, ד. 7. Ź Z W U T

היינט — רעגיסטראַציע

אויף סויהלען־אונטערשטיצונג פאַר אַרבייטסלאָזע

(א) דער אונטערשטיצונגס־אַמט ביים מאַגיסטראַט טיילט מיט, אַז היינט דאָנערשטאָג וועט פאָרקומען די רעגיסטראַציע אויף דער איינמאַליגער בעהייצונגס־שטיצע פאַר אַרבייטסלאָזע אינטעלעקטועלע, וואָס האַלטען אויס פאַמיליעס, מעלדען זיך יעדען חודש אין פּ.אג.פּ. אויף קאָנטראָל, בעזיצען נישט קיין פערמעגען און בעקומען נישט קיין גמילות־חסד... אונטערשטיצונגען.

די רעגיסטראַציע וועט פאָרקומען אין לאָקאַל פון אונטערשטיצונגס־אַמט ביים מאַגיסטראַט גאַס פון 28 שיסער פּולק 32 פון 1 ביז 5 אין אָוונט.

אויספלוג פון שווייצאַרישע אינדוסטריעלער

(מ) שבת וועט קיין לאָדז אָנקומען דער אויספלוג פון די שווייצאַרישע אינדוסטריעלער און פינאַנסיסטען. דער אויספלוג וועט בעזוכען אַ רייהע גרעסערע פאַבריקען צוו. אַנד. אויך די קאַנאַליזאַציע איינאָרדנונג און די סטאַציע אויף לוגליבעק. ס'איז אויך פאָראויסגעזעהן אַ קאָנפערענץ אין פּרעזידיום פון מאַגיסטראַט אויף וועלכער ס'וועלען דורכגערעדט ווערען די הויפּט פּראָבלעמען פון דער קאָמונאַל פּאָליטיק און די עווענטועלע מעגליכקייטען פון פינאַנסירען די געפּלאַנטע אינוועסטיציעס.

זעלבסטמאָרדען

(2) העלענאַ יאַניאַק (וואָכאָדניאַ 55) האָט כדי צו פּעגעהן זעלבסטמאָרד אויסגעטרינקען סם. פּאָגאָטאָוויע האָט איהר ערטיילט הילף די סבה פון פערצווייפעלטען שריט — אומגליקליכע ליבע.

אויף מעדרשאַנע 18 איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דורך אויסטרינקען יאָדינע דער 22 יאָהריגער ראָמאַן שמאַנקי. סבה — אַרבייטסלאָזיגקייט. פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט הילף.

לאָדז. יוד. קאַמער־טעאַטער
נייער „אַררט"
איז ווייסע זאַל
מאָנטייפעל זאַכאָדניאַ 43
קינסטלערישער לייטער: משה בראָדערזאָן.
לייטער: א. בעזמאַן

היינט דאָנערשטאָג 1 פאָרשטעלונג
אָנהויב 9.45 אין אָוונט
פּראָגראַם נומער 4 א. ג.:

ס'רעדעל דרייט זיך

אין 2 טיילען, 12 נייע שלאַגערס

פּראָגראַם: 1) יראָלאָג, 2) מוטער חסידים, 3) ביכער 4) אין זיקאָפּאַנע, 5) אַרבייטסלאָזער, 6) פאַר חיפה־וקרישי, 7) בעלי־ע לות, 8) אויף אַ שטיקעל ראַדיאָ, 9) דער שריפטסער, 10) אויפ'ן באַל, 11) מאַנטער אַרע ביי ניקאָליי דעם ערשטען, 12) אַרטבעסקע, 13) צ'אַט—די—קן ס'אַט—די—קן.

אַנסאַמבל לויט א. ב. פּרויען: זיסעלע גירל, כּרים דזלסקאַ, לאַלאַ זילבערמאַן, שיינע מרים, מאַשע פּעטערמאַן. מענער: ח. אַלטמאַן, שמואל גאָלדשטיין, שמעון דזשיגאַן, מאָטל קאָן, יעקב רייגלאַס, ישראל שומאַכער, יוסף שיפער

טעקסטען: מ. בראָדערזאָן, דער טונקעלער און אַסטראָשענקאָ.

מוזיק: ה. רובין, א. ביגעלמאַן.

דעקאָראַציעס און קאָסטיומען י. ברוינער, טענץ און פּלאַסטיק: ז. קרושיבנאַ און ם. טלפּערן, רעזשי—דזשיגאַן שומאַכער. מוזיק־לייטער—ה. רובין, ליכט־ פּעקטען—יעראָ. בינע־אינספּעקטאָר—ם. קאָ.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון 11 — 2 בייטאָג און פון 5 אָוו. שבת און יום־טובים א גאַנצען טאָג

שילער פון מיכאלעוויטש-שול
אויף א בעזוך אין „נייעם פאלקסבלאט“

נעכטען האט אונזער רעדאקציע בעזוכט אן'אויספלוג פון די שילער פון דער מיכאלעוויטש-שול. אין אויספלוג האבען זיך בעטייליגט 40 קינדער פון די עלטערע קלאסען אונטער דער אנפיהרונג פון דעם לעהרער ה' מילמאן אין די לייטערין פון דער שול פ' האלצמאן. דער אויספלוג איז אויפגענומען געווארען פון די אנוועזענדע רעדאקציע-מיטגלידער, וועלכע האבען די קינדער ארומגעפיהרט אין אלע אפטיילונגען, וואו עס ווערט געמאכט די צייטונג: רעדאקציע, זעצעריי, גיסעריי, דרוקעריי א. אז. וו.

די קינדער האבען מיט צופרידענהייט זיך צוגעקוקט צו די אלע איינריכטונגען. א בעזונדערן איינדרוק האט געמאכט אויף די עקסקורסיאנטען די ראטאציע מאשין, וועלכע איז ספעציעל פאר די קינדער געלאזט געווארען אין בעוועגונג. די קינדער האבען אויך בעקומען צום אנדענקען אפגעגאסענע שורות מיט זייערע פאמיליען-נעמען.

לסוף האבען די לעהרער געדאנקט די אנוועזענדע רעדאקציע-מיטגלידער פאר דער אויפנאהמע אין צוזאמען מיט די קינדער פערלאזט דעם רעדאקציע-לאקאל.

די זעלבע גריפע, נאר אנדערש געשלייערט

די גריפע-קראנקהייט נעמט אלע מאל אן אנדערע פארמען איצט האט זיך בעוויזען א נייע קראנקהייט: ס'ווערט געשוואלען דאס געזיכט אין דער נאז און אין נאז בעווייזט זיך א ווייטאג, דאס איז א זעהר געפעהרליכע פארם פון דער גריפע מיט קאמפליקאציעס און אויב ס'בעווייזען זיך זעלכע סימפטאמען, מוז מען באלד זיך ווענדען צו א דאקטאר. דאס געפעהרלכסטע דערביי איז, וואס ביי דער פארם פון דער קראנקהייט שטייגט נישט די טעמפעראטור און ווען מ'פערנאכלעסיגט די קראנקהייט, קומט אויס אפטמאל צו מאכען אן'אפעראציע פון דער נאז, וואס לאזט איבער שווערע אויספאליכע סמנים און ברענגט אמאל אפילו דעם טויט.

ענטדעקט א געהיים בראנפען-ברייזעל

(–) די בעאמטע פון דער פינאנץ-קאנטראל האבען אין צענטער פון שטאט ענטדעקט א גוט איינגעארדנעטע ספירט-פאבריקעל. דאס פאבריקעל האט זיך געפונען אין קעלער פון הויז אויף פיעטרקאווער 81. ווען די בעאמטע זענען אהין אריינגעקומען צוזאמען מיט די פאליציאנטען האבען זיי געטראפען די פאבריק אין פולען גאנג. די בעשעפטיגטע ביי דער ארבייט היבען געוואלט אנטלויפען מ'האט זיי אבער פערהאלטען.

אין פאבריק זענען אינסטאלירט געווען קעסלען, קיל-אפאראטען א. אנד. וואס איז אויסגערעכענט געווען אויף צו פראדוצירען 50 ליטער שפירט א מעת לעת.

דאס פאבריקעל וועלכע עקזיסטירט שוין זייט א לענגערער צייט האט דעם פראד צירטען שפירט פערקויפט אין צווייטראנגיגע רעסטאראציעס און אין שענקען אויף די עקען שטאט. דער איינהאבער חיים ראזענטאל איז ארעסטירט.

קריסטליכע קאלאניאל-הענדלער
פערהעכערען די פרייזען אויף לעבענסמיטעל

(א) אין לאקאל פון קריסטליכען קליינהענדלער-פעראיין (אנדושעיע 34) איז פארגעקומען א זיצונג פון דער צווישען-פע איינס-קאמיסיע פאר צענניקעס. נאך א לענגערען וכוח איז בעשלאסען געווארען צו פערקלענערען די פרייזען אויף איבעס פעסאלעס. באב א. אז. וו. אייער, קראכמאל, ציטרינען, פלאוצין-פעטס מילך טאר נישט קאסטען טייערער ווי 30 גר. א ליטר.

די צענניקעס וועלען היינט פונאנדערגעשיקט ווערען און וועלען שוין פון היינט אנהויבען פערעפנטליכען.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) קאספערקעוויטש (זגערזשער 54), שיטקעוויטש (קאפערניק 26), זונדעלעוויטש (פעטריקאווער 25), סאקאלאוויטש און סאט (פעיאזד 19) ליפעק (פעטריקאווער 193), ריכטער און לאבאדא (11 ליסטאפאד 86).

DZIŚ W RADJO
Godz. 21.30
Słuchowisko Żakowskie

טראגעדיע פון א קינדערלאזער... מוטער

(א) אין דארף איוואנאוויטש הינטער קאליש האט געוואוינט דער רייכער לאנדווירט אנטאני יוזשוויאק מיט זיין פרוי העלענא 8 יאהר האבען זיי נישט געהאט קיין קינדער, ענדליך האט העלענא געבוירען א זוהן, דאס גליק פון די עלטערן איז געווען גאר נישט צו בעשרייבען, די מוטער פלעגט דאס קינד נעמען צו זיך אין בעט און מיט איהם שלאפען.

אין דערפריה ווען די מוטער האט זיך אויפגעכאפט פון שלאף האט זי דערזעהן, אז דאס קינד לעבט נישט. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די מוטער האט אין שלאף דאס קינד דערשטיקט. זי איז אזוי ערשיטערט געווארען פונ'ם אומגליק, אז זי האט געכאפט א מעסער און זיך אריינגעשטאכען אין ברוסט.

די שווער פערוואונדעטע, וועלכע וויזט ארויס סמנים פון משוגעת האט מען אפגעפיהרט אין קאלישער שפיטאל.

פאר אונטערצינדען די אייגענע פאבריק

(2) אין קרייז געריכט איז נעכטען פארגעקומען דער פראצעס געגען עמיל ווארשאווסקי, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין אונטערצינדען זיין אייגענע פאבריק אויף צימער-גאס 7. דער ערשטער האט די שרפה בעמערקט דער פייערלעשער שעל גאווסקי, וועלכער האט, צוקומענדיג צו דער שרפה אויסגעהאקט א שויב און אריינגעקומען אין פאבריק. דארט האט ער געפונען עפיס א שאכטעל מיט לייכט ברענענדען מאטעריאל. די אנגעקומענע פייערלעשער האבען די שרפה איינגעלאשען, דערביי האט אפגעברענט א טייל פון דער פאבריק. בשכנות מיט דער פאבריק געפינט זיך א וואוין-הויז און צווישען די לאקאטארען איז ענטשטאנען א געוואלדיגע מהומה.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די שרפה איז ענטשטאנען פון אונטערצינדונג אין דער פאבריק-אינהאבער עמיל ווארשאווסקי, 55 יאהר אלט איז ארעסטירט געווארען. אויפ'ן פראצעס האט זיך ווארשאווסקי נישט מודה געווען און האט ערקלערט, אז ס'האבען דאס געקענט טון זיינע שונאים וועלכע האבען זיך געוואלט אין איהם נוקם זיין. אויפ'ן פארשלאג פונ'ם פערטיידיגער אדוו. ביליק האט דאס געריכט בעשלאסען ארויסצופאהרען אויפ'ן ארט פון דער שרפה. נאך דער אדורכנעמהיסער לאקאלער וויזיע האט דאס געריכט אויסגעהערט די עדות. די פארטזעצונג פון פראצעס וועט פארקומען היינט.

טעקסטיל-ארבייטער-שטרייק אין זגערזש דויערט ווייטער

(2) ווי בעקאנט שטרייקען אין זגערזש די ארבייטער אין 6 פאבריקען (באסט, בערניקער, זגערזשער לוין-וועבעריי, מייער, האך ווירט און גוטשע) וואו מ'האט ביי זיי געריסען 10 פראצענט פונ'ם לוין.

נעכטען איז ביים ארבייטס-אינספעקטאר פארגעקומען א קאנפערענץ פון ביידע צדדים. די פארשטעהער פון די שטרייך-גארן-שפינערייען פון מאיער און בערניקער האבען ערקלערט, אז זיי וועלען צוריקציהען די לוין-רעדוקציעס. די איבריגע פאבריקאנטען זענען נישט מסכים געווען.

נאך דער קאנפערענץ איז אין זאל פון זגערזשער מאגיסטראט פארגעקומען א פערזאמלונג פון די דעלעגאטען. אויסהערענדיג דעם בעריכט, האבען זיי בעשלאסען ווייטער צו שטרייקען ביז אלע וועלען צוריקציהען די לוין-רעדוקציעס.

פראטעסט פון פעטריקאווער בעקער
עס שמעקט שוין מיט מצות

(א) א דעלעגאציע פון פעטריקאווער בעקער האט זיך געווענדעט אין האנדווערקער-קאמער מיט א פראטעסט-מעמאריאל.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן אנקומענדען פסח הויבען שוין אן די בעקער זיך צו גרייטען אויסצובאקען מצות. דערוויל האט דער פעטריקאווער מאגיסטראט פערבאטען צו באקען מצות די אלע בעקער, וואס האבען געבאקען פאראיאהרען אין יעדער בעקער מוז בעקומען דערויף א ספעציעלע ערלויבניש.

די בעקער האלטען, אז דאס איז אנ'איניעכט און אז יעדער בעקער, וואס האט א קאפאציטעט אויף זיין בעקעריי מעג באקען מצות. די דעלעגאציע האט דעריבער געבעטען, אז די האנדווערקער-קאמער זאל אינטערווענירען.

ד"ר קאצענבויגען וועלכער האט אויפגענומען די דעלעגאציע האט צוגעזאגט צו אינטערווענירען אין דעם ענין.

פארפאלען

(א) איציק גאלדשיכט פון זדונסקא וואליא איז געקומען מיט אנ'אויטאבוס קיין לאדז, אויסשטייגענדיג אויף וואלטשאנסקא 232 אויף דער אויטאבוס-סטאציע האט ער זיך אויסגעגליטשט און זיך צובראכען דעם רעכטען פוס. פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל אויף דרעוונאווסקא.

(א) אנטאנינא טאקאלאוויטש (אבלענגארסקא 5) האט פערבייגעהענדיג אויף מארישינסקא 10 זיך אויסגעגליטשט און צובראכען דעם רעכטען פוס און די רעכטע האנד. פאגאטאוויע האט זי אפגעפיהרט אין שפיטאל פון דער קראנקען-קאסע.

חיה'לע גראבער'ס לעצטער פאפולערער קאנצערט

היינטיגען מאנטאג קומט פאר אין „פילהארמאניע“ דער לעצטער קאנצערט פון חיה'לע גראבער, דער ערפאלג פון דעם נייעם פראגראם אין וועלכען ס'געהען, א חוץ פערשידענע לידער – אויך ארייין פרץ'ס איינאקטערס „מוסר“ און „נאך קבורה“ איז געווען אזוי גרויס, אז די קינסטלערין איז געווען געצוואונגען דעם קאנצערט איבערציחזר'ן, כדי אבער צו געבען די מעגליכקייט דעם ברייטען עולם צו בעוואונדערען די קינסטלערין יענען די פרייזען צום געזעגענונגס קאנצערט פאפולערע.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
מאנטאג, דעם 9. פעברואר. 9 אין אווענד
לעצטער קאנצערט
– פון –
חיה'לע גראבער
געוו. שוישפילערין פון „הבימה“
אין א בעניימענפראגראם
צוויי איינאקטערס פון י. ל. פרץ
„מוסר“ און „נאך קבורה“
נייע קינדער-לידער, נייע מאדערנע-בילדער, נייע חסידישע נגונים — בילעטען פון 1.00 ביז 5.00 זל. אין פילהארם

„די גאלדגרעבער“
2 פאפולערע פארשטעלונגען אין „הזמיר“

פרייטאג, דעם 6 און שבת דעם 7 פעברואר 9 אין אווענד, ווערט געשפילט דורך דער יידישער טעאטער-סטודיע אין „הזמיר“ 2 פאפולערע פארשטעלונגען פון שלום עליכם'ס פרעכטיגע קאמעדיע „די גאלדגרעבער“.

„די גאלדגרעבער“, וועלכע איז שוין געשפילט געווארען דורך די „יידישער טעאטער-סטודיע“ איבער 30 מאל, ציהט אבער יעדעס מאל צו זעהר א גרויסען עולם, וועלכער געהט אוועק ענטציקט פון די פארשטעלונגען. נישט קוקענדיג אבער אויפ'ן גרויסען ערפאלג ווערט די קאמעדיע געשפילט די לעצטע 2 מאל, צוליב דער צוגרייטונג פון א נייער גרויסער פרעמיערע.

דער טעאטער-עולם וועט בעשטימט נישט אדורכלאזען די געלעגענהייט און בעזוכען א געלונגענע פארשטעלונג ווי עס איז „די גאלדגרעבער“. די פרייזען פון בילעטען זענען פון 50 גר. אן.

Dr. Z. Rakowski
ספ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
ספרעכשטונדען פון 11-2 אונז פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—5.

קופאן
אויף א יורידישער עצה
גילטיג מיטוואך, דעם 4-טען פעברואר
א בעקאנטער יוריסט
ערטיילט יורידישע עצות
פון 3 ביז 4 א זייגער נאכמיטאג אין רעדאקציע פון אונזער צייטונג, פיעטריקאווער 21.
אינטערעסאנטען דארפען מיטברענגען דעם קופאן פון „נייעם פאלקסבלאט“
– פון דעם זעלבען טאג. –

פרייטאג — אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג
פון דער יודישער סעקציע ביים זשורנאליסטען-סינדיקאט

פרייטאג 11 א זייגער אינדערפריה וועט אין לאקאל פון סוחרים פעראיין (פיעטריקאווער 10) פארקומען אנ'אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג פון דער יודישער סעקציע ביים זשורנאליסטען סינדיקאט. אלע מיטגלידער ווערען געבעטען פינקטליך צו קומען.

ראדיא-פראגראם
דאנערשטאג, ד. 5 פעברואר

11.58 צייט סיגנאל. 12.05 גראמאפאן פליטען
12.35 שול-קאנצערט אין ווארשאווער פילהארמאניע
14.00 טאג-פראגראם, קינא- און טעאטער-רעפערטואר. 15.25 קאמוניקאט פון דער ל. א. פ. פ.
15.50 פארלעזונג. 16.15 גראמאפאן-פליטען.
17.15 פארלעזונג. 17.45 קאמערטל-קאנצערט.
18.45 פערשידענעס. 19.00 קאמוניקאט פון דער לאדזשער האנדעלס-קאמער, פראגראם אויף מארגען.
19.25 גראמאפאן-פליטען. 19.49 ראדיא-זשורנאל.
20.00 פעליעטאן פון קיניק. 20.15 ראדיא-טעכנישע שמועסען. 20.30 לייכטע מוזיק פון ווארשא.
21.30 אודיציע פון לעמבערג. 22.15 אודיציע פון פויזען. 22.35 קאמוניקאטען, טאנץ-מוזיק.
23.45 קאמוניקאטען פון די אינטערנאציאנאלע האקי קאנקורסען אין קריניץ.

„דער קאאפעראטאר“

עס איז ערשינען דער צווייטער נומער (דריטער יאהרגאנג) פון דעם פאפולערען קאאפעראטיווען צייטשריפט „דער קאאפעראטאר“, מיט דעם פאלגענדען אינהאלט:

אויפ'ן סדר-היום: צו די אלגעמיינע פערזאמלונגען! פון דער רעדאקציע, א־ום דער אינטערנאלער קאאפעראציע-בעוועגונג, נאך דער פערבאנדס-קאנפערענץ — רעפ. ד"ר ה. ראזמארין, דאס געבאט פון דער שעה — מאיר פאלנער; וואס אין הארץ — דאס פון דער פען (פעליעטאן) — י. וואק; די קרעדיט-קאאפעראציע אין איטאליען — ה. ראזענטאל, פון באנק-וועזען, פון אונזער ביכער-טיש — X; פון דער קאאפעראטיווער פרעסע — X; יורידישער ווינקעל — א. ריפשטיין.

„דער קאאפעראטאר“ ערשיינט רעגולער יעדען חודש און ווערט ארויסגעגעבען דורכ'ן „אלגעמיינעם קאאפעראטיווען-פען באנד“ אין לעמבערג.

מאשין-מצות
ווערט געבעקען אלע טאג פרישע און דינע
ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל
און סובארקעס לויט קארלסבאדער סיסטעם
מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אינזער גוט-בעקאנטע און פרישע געבעקס פון אונזער איבעראל בעוואוסטער צוקערביע
ב. ווינבערג
38 פיעטריקאווער 38
:-: טעל 143-82 :-:

Dr. Różaner
ספעציאליסט פון הויט און ווענערישע קראנקהייטען און קינדערלאזיגקייט
נארוטאווישא 9, טעלעפאן 128 98
נעמט אן פון 8—10; 5—8 אווענד
ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען

Dr. med.
EYCHNER JAKÓB
אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.

צווישען יודישע היימלאזע איז פאריז
(א בעזוך איז נאכט-אזיל)

.1

גאר אין דער הויך, פון דעם באַרגיגען מאָנ־מאַרטער, האָט דער ווייסער קלויסטער „סאַקרע קער" געבאָדען זיינע שלאַנקע גלאָקען־טורעמס אינ'ם בלויען ליכט פון אַ פולער לבנה, און דאָ האָט די פינסטערניש פערשטעלט דעם וועג צו דער שמאָלער טרעפּענדיגער גאַס פון יודישער נויט און וואָגלער־ניש! אין דער פינסטער, אייניגע קנוילט אין אַנ'אַרי מען מאַנטעל האָט אַ יודישער עמיגראַנט אונזיכער אַראָפּגעשפּרייזט פון די האַרטע אַלטע שטיינערנע טרעפּ, וואָס וואַרפען אַראָפּ נידריג די שמאָלע גאַס רע סאַל, עס איז געווען אַרום זעקס אין אָוענד און אַלע זייטען גאַס האָבען זיך אַראָפּגעלאָזט צו די שטיינערנע טרעפּ אַזעלכע איינגעבויגענע אונזי־כערע געשטאַלטען און זייערע אויגען האָבען מיט מורא געגלאָצט אין דער פינסטערניש.

— קיינער זעהט נישט?

אַנדערע האָבען זיך געפרעגט:

— ווי לאַנג? אויף ווי לאַנג אַזאַ ביטערניש?

אָדער:

— צו וואָס בין איך צוגעקומען?

אָדער גאָר:

— צי וועט מען נאָך היינט אַריינלאָזען?

עמיץ האָט בכלל דאָס ערשטע מאָל געשטעלט דאָ זיינע שריט און געטראָגען אויף די ליפּען געבראַכענעם שטאָלץ און אַ קללה זיין נייעם לעבען:

— זאָל עס פערברענט ווערען, פערברענט ווע־קען!...

אינ'ם פינסטערן געסעל האָט אויף די שטיי־נערנע טרעפּ אַראָפּגעלאָזען זיך די פּאַריזער יודי־שע אָרימקייט, אַלע, שטענדיגע שנאָרער, וואָס שלע־פּען זיך דורך אַ לעבען פון איין פילאַנטראָפּישער אַנשטאַלט אין דער צווייטער, טונקעלע חבריה אָהן בעשטימטער מלאכה פול מיט „וויכטיגע בריף" און דער נייער עמיגראַנט וואָס האָט נאָך נישט גע־קענט זיך בעפעסטיגען אין פראַנקרייך און איז דורך דעם קריזיס אַרויסגעשטויסען געוואָרען פון זיין בעשיידענעם האָטעל צימער און פערטריבען גע־וואָרען דורך קעלט און הונגער אַהער אין דער פינ־סטערער גאַס פונ'ם יודישען אַזיל.

זייער צאָהל איז גרויס, זייער צאָהל וואַקסט פון נאַכט צו נאַכט.

* * *

איך האָב אויפגעשטעלט דעם קאָלנער און טיף געהאַלטען דעם קאָפּ, איך האָב זיך צוגערוקט בעהג טער צו די איינגעבויגענע, איך האָב זיך אויסגע־מישט מיט זיי און צוגעהערט זיך. טייל האָבען זיך שוין געקענט.

— נו? —

— גאָרנישט. דער קאָנסול וויל נישט.

— איך קען איינעם דאָרט.

אַנדערע האָבען זיך מיט אַנדייט איבערגע־קוקט: —

— יאָ, עס איז געלונגען?

— די אמת'ע קאָרט...

— ניין, איך האָב געפּאַקט אַ יאָלד.

דאָס רוב האָט איינגאַנצען געשוויגען. געשעמט זיך קוקען איינער אויפ'ן צווייטען, געטראָגען אַ פול האַרץ צובראָכענע האָפנונגען און פערשעהמט אָנ־געקלאַפּט אין טיר.

מען האָט געפּעגט.

— אָה, איהר זענט שוין ווייטער דאָ! — ווי־פיל וואָכען זיצט איהר שוין אין אַזיל?—

— מאָרגען קריג איך שוין אַרבייט.

— אָה, יאָ מען קען אייך, מיט אייער אַרבייט, אין איהר? —

אַ שטימע האָט שטיל און פערשעמט געענט־פערט —

— דאָס ערשטע מאָל.

אַ צווייטער יונגערמאַן מיט אנ'אויסגעלאָשען פּנים האָט גאָרנישט געקענט ענטפערן און ווי אַ געשלאָגענע חיה אַראָפּגעלאָזען דעם קאָפּ און גע־רוקט זיך אין טיר.

צוויי וועכטער האָבען אַלעמען גערופען צו רעספּעקט. מען האָט געפּאָלגט, שטיל אַריינגערוקט זיך אין פּאָדערהויז און גיך אַראָפּ אין קעלער.

* * *

אינ'ם גרויסען קעלער איז דער שפּייזע־זאַל, פון דערווייטענס הערט זיך שוין דאָס רעדען פון פיל מענשען, טייל געהען גלייך אַריין, זיי קענען שוין דעם וועג, די אַנדערע, די נייע, שאַרען זיך מיט פיין איבער'ן גרויען האַלב טונקעלען פּאָדער־זאַל און געהען ווייטער אַראָפּ איבער די שטיגען. עס נעהמט אַרום אַ מורא און פערשעמונג. יאָ, מען געהט אַראָפּ און אַראָפּ און אַלץ נידריגער! — נאָכ־הער בלייבט מען שטיין אַ ווייל פאַר דעם קעלער זאַל: אַריינגעהן? — אפשר אַנטלויפען! — וואו־הין? — אין גאַס, צו דער סען? — — נאָר דער בעאַמטער וואָס בעגלייט איהם עפענט די טיר אין קעלער זאַל:

— נו, געהט אַריין! — נו! —

לאָזט זיך דער נייער עמיגראַנט אַריינשטויסען אַהין און ווערט איינגאַנצען צוטומלט

ביי לאַנגע הילצערנע טישען זיצען געדיכט צונויפגעדרענגט די „געסט" אַלע אין די ....לען און היטען, אַלע מיט זייער „האָב און גוטס" אויף זיך, געדיכט איינער נעבען צווייטען., רעדען, טומ־לען, טענה'ן, מיט אַמאָל ווערט שטיל און אַלע הונגעריגע בלייבען הענגען אויפ'ן ניי געקומענעם!

— בליקען — שפּיזען! — בליקען פון נויט פון הונגער, פון פיין און חוזק, פון ביטערניש, דער־פיהלט דער נייער, אַז אָט, אָט עפענט זיך פאַר איהם עפּעס שרעקליכעס און ער לאָזט זיך אַראָפּ אויפ'ן ערשטען פרייען אָרט. דאָס האַרץ פול אנגסט, פול שווערע מורא. דאָס אַלזאָ ער — וואַרט מיך — און מיט אַ קורצער צייט צוריק האָב איך געאַרבייט, פערדינט! — ער בלייבט זיצען, דעם קאָפּ אָנגעשפּאַרט אויף די הענד דער הונגער געהט אַוועק און ער האָט מורא אַרומקוקען זיך: טאָמער דער־קענט מען איהם? —

נאָר באַלד דערהערט זיך דער: —

— נו, נו שוין שוין! — שאַ, שאַ! —

מען טראָגט די זופּ, ווייסע ריינע טיפע .... פרישע זופּ, מיט גרויסע שטיקער ברויט, ביי מיטאָג קריגט מען נאָך צו אַ שפּייז, שבת גיט מען ....ליש, פיל קומען אַהער בלויז צוליב'ן עסען.

מען זופּט דאָס ביסעל וואַרימס. די מענער בליי־בען שטיל און אין דער זייט ביי דער ווייבערשער טייל פון זאַל ווערט אַ גערודער די מוטערס .... דאָס עסען צווישען די קינדער. שעהנע מיט אויגע לעך, וואָס קוקען שוין מיט נויט און עלענד .... לוסטיגע, רויטע בעקעלעך און צושמייכעלטע מיילעכ לעך. זיי זיצען אויף די טישען, ווי צעוואַרפענע פרישע בלימעלעך אין דער נויט: —

— מאַמאַ, נאָך עסען! —

אָדער:

מאמאַ איך וויל נישט.

די מוטער שטופּט דעם לעפעל אין מיילעכעל שאַרט דאָס קינד איהם אַוועק מיט דעם .... הענטעל:

— מאַמעשי, יאַך קאָן נישט דאָס עסען...

יעדער איינע פון די פרויען און קינדער האָט עפּעס צו דערצעהלען:

— דער מאַן געשטאָרבען אין וועג.

— דער פאפא האָט אַוועקגעוואָרפען די אמא.

— מיין פאפא איז אַנטלאָפען מיט אַ שיקסע

— און די צוויי קינדער?

— מיר זיי געלאָזען.

אָט זעגען דאָ בעקאַנטע אַ שעדלעצער פרוי מיט 5 קינדער. מען האָט מיט אַ צייט צוריק פיל גערעדט וועגען איהר אין פאַריז, דער מאַן אַ שעדלעצער שוסטער דער בעקאַנטער פּיוועל האָט זי אַוועקגעוואָרפען און איז אַוועק וואוינען מיט אַ צווייטער. וואַלגערט זיך די מוטער מיט די פינף קינדער אין אַזיל....

ביים ברעג טיש זיצט אַ יונגערמאַן, ער וואַרט אויף דער זופּ. ער איז מקנא די, וואָס עסען שוין איך פרעג איהם: —

— איהר זענט שוין דאָ לאַנג? —

— אַ חודש.

— פון וואַנען זענט איהר? —

— פון בענדין.

— איהר האָט אַ פאַך?

— יאָ, אַ סטאָליאַר.

— פאַרוואָס זענט איהר אין אזיל?

— איך קריג נישט קיין אַרבייט

מען ווייזט מיר אָן אויף אַ צווייטען. אַ יונ־געמאַן אין די דרייסיגער, ער דערצעהלט גערן.

— איך בין אַ לאָדזער, אַ שניידער, אַ קורצע צייט אין פאַריז.

— פאַפּירען אין אָרדנונג? —

ער שווייגט.

— זאָגט, זאָגט, איך פרעג אייך אַפילו נישט אייער נאָמען.

ער שמייכעלט ביטער.

— נו און אַרבייט?

— ווער קריגט? — איך זוך גאַנצע טעג. דאָ אין אַזיל קום איך בלויז עסען, אָבער ווער קריגט איצט אַרבייט? — וואו? —

י. באמסקי.

שרעקליכער קראך אויף דער לעמבערגער תבואה-בערזע
פיל סוחרים זענען פעראָרימט געוואָרען צוליב דעם געוואלדיגע פאלען פון די תבואה-פרייזען

לעמבערג. אַ טרויעריגער זונטאָג איז היינט געווען אויף דער לעמבערגער תבואה-בערזע. יו־דען זענען ממש אָפּגעבערנט געוואָרען. סוחרים זע־נען אָרים געוואָרען (ווער געדענקט דען ווען זיי זענען אַמאָל רייך געווען?) אַזאַ מין קראַך גע־דענקט מען שוין נישט אַ לענגערע צייט. קיין גוטע געשעפטען מאַכט מען לוידער שוין נישט אַ גאַר לאַנגע צייט. אַ גראָשען פערדינסט זעהען שוין יאָהרען די תבואה-סוחרים נישט פאַר זייערע אויגען. מען מוטשעט אָבער, אַמאַל פערדינט מען עפּעס, זעהר אָפּט פערדינט מען נישט און אַזוי האָט מען געלעבט. אויף אזא מין קלאַג, ווי עס איז היינט געווען איז קיינער נישט פאַרבערייט און וואָס וויכ־טיגער, קיינער האָט קיין כוח נישט אויסצוהאַלטען.

זונטאָג הערשט תמיד אַ גרויסע בעוועגונג אויף דער לעמבערגער תבואה-בערזע אין דאָזיגען טאָג פאָהרען זיך צונויף פערשידענע סוחרים פון דער גאַנצער גאַליצישער פּראָווינץ און מען פּרובט האַנד לען, זעהר אָפט, ווען מען איז פערבייגעגאַנגען די בערזע, האָט ממש געבראָכען דאָס האַרץ, ווען מען האָט זיך צוגעהערט צו די קרעכצען פון די פער־אָרימטע סוחרים, וועלכע האָבען אָפּגעהאָרעוועט אַ גאַנצע וואָך, צוזאַמענגעקויפט אַביסעל סחורה און קומענדיג קיין לעמבערג האָט זיך אַרויסגע־וויזען, אַז פון דעם אַלעם האָט מען אַפילו נישט פערדינט אויף ריינע הוצאות.

דער היינטיגער טאָג אָבער איז געווען אַ שרעקליכער קלאַפּ פאַר די תבואה-סוחרים. די פּריי־זען פון תבואה זענען שרעקליך געפאַלען. דאָס איז געשעהען פּלוצים און קיינער האָט זיך דערויף נישט גערעכט.

די סוחרים זענען געקומען קיין לעמבערג און דאָ האָבען זיי זיך בעגעגענט מיט אַ ביטערער איבעררעשונג: קאָרן איז געפאַלען. דאָס ערגסטע איז אָבער געווען דאָס, וואָס עס איז נישט געווען קיין קונה פאַר קיין געלד. מען האָט אין משך פון גאַנצען טאָג נישט געקויפט און נישט פער־קויפט קיין איין זשיאַרנע תבואה, נישט נאָר קאָרן און ווייץ, נאָר אויך אַלע אַנדערע תבואות זענען געפאַלען אין פרייז.

—=[][][]=—

DOKTOR
H. WOŁKOWSKI
האט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגעלניאנא 36. טעל. 216-90
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען. מענער-שוואַכע. אַלע אַרט אַנאַליזען. עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען
נעמט אָן פון 9 – 2 נאָכמ. און פון 5 – 9 אָוונד
פאַר דאַמען בעזונדערען וואַרטע-צימער.

Dr. med. J. Lubicz
כירורג-ארטאפעד
Gdańska 28, tel. 183-17
צוריקגעקעהרט.
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
איינענע פּראַצאָוניע פון זעלבסטשטענדיגע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: ה'לאַרקעס אויף פלאַטפיסען, קינסטליכע הענט און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו
נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמיטאָג.

צוויי חולאים
(סקיצע)
פון ק. מיכאל.

די אלטע חנה האָט געהאַלטען ביים שטאַר־בען. אזוי, ווענינגסטענס, האָט געזאָגט דער דאָק־טאָר – א גרויסער דאָקטאָר, א פּראָפעסאָר, וואָס מ'האָט איהר אראָפּגעשיקט פון אויבען די רייכע, גוטע מענשען.

חנה וואוינט אין א קעלער-וואוינונג; פאַר רחמנות לאָזט מען זי דאָרט וואוינען, וואָרום פאַר דעם ווינקעל, וואָס זי פערנעמט דאָרט, צאָהלט זי נישט. זי געהט ארום פון הויז צו הויז, פער־קויפט קנעפלעך, נאָדלען. ס'רוב גיט מען איהר א גראָשען נאָר מען נעמט נישט קיין קנעפלעך, נישט קיין נאָדלען. דעמאָלט ערגערט זי זיך, די אלטע, נעמט איינריידען און בעטען מען זאָל בעה־מען עפּעס-וואָס פון איהר קויש'ל – זי וויל נישט קיין נדבה. כל-זמן זי איז נאָך בכח צו ארבייטען, ארבייט זי.

א לעבען, משטיינס געזאָגט! כסדר געהרען זיך פון מענשענס רחמנות, כסדר זיין צו לאסט פאַרעמיטע מענשען, א האַלב-הונגעריגע, אַנ'איינזאַמע... זי האָט לאַנג שוין בעגראָבען דעם מאַן און די קינדער, געבליבען עלענד ווי דער טויט, און צו וואָס לעבט זי נאָך אויף דער וועלט – ווייסט זי אליין נישט. דער רבונו של עולם ווייסט מסתמא, וואָס ער טוט...

ביי זיך אין הא־צו ווייסט די אלטע חנה דעם אמת: זי איז א־צט צופרידען, וואָס ענדליך שטאַרבט זי. דער הונגער איז נישט אזוי שרעקליך, ווי די קעלט. קיין קעלט קענען אלטע ביינער לחליטין נישט פערטראָגען. און אין איהר פאַרשטע־לונג איז דער טויט עפּעס א־א וואַרעמקייט – וואַרעמע רוה.

די אלטע פע־מאַכט די אויגען און הערט, ווי דע־ באַלעבאָס פון דער קעלער-וואוינונג, דוד, טוט א פרעג ביים ווייב:

— נו, וואָס? וואָס מאַכט זי?

— שלעכט... — ענטפערט די דור'יכע, און חנה הערט אין איהר קול א טאָן פון צופרידענקייט. איהר דאַכט זיך, אז זיי וועלען זיין שטאַרק צופרי־דען מיט איהר טויט און זי פערשטעהט זיי און פיהלט מיט. זיי איז אזוי אויך ענג אין דער קעלער-וואוינונג – איז זי נאָך דאָ מיט איהר ק'א:קהיים!..

— א דאַנק, זייט זיך נישט מטר'ח, – זאָגט זי דער דור'יכע, ווען יענע דערלאַנגט איהר א גלאָז וואַסער.

— טרינקט, טרינקט, מען דאַרף דאָך עפּעס נעהמען אין מויל א־יין, – זאָגט יענע.

— איך באַמרוהיג אייך אזוי פיל! – זאָגט די אלטע.

— נו, ס'מאַכט נישט אויס!... מילא, וואָס קען מען דען טו? מ'קען דאָך נישט נעהמען א מענשען און אַרויסוואַרפען אויף דער גאַס. – זאָגט די דור'יכע מיט א טאָן פון א מענשען, וואָס מוז זיך אונטערגעבען דעם שווע־ען שיקזאַל.

און חנה פערשטעהט נישט: פאַרוואָס נעמט ביי איהר דאָס שטאַרבען אזוי לאַנג? אָט לעבט זי נאָך און לעבט... און עס וו'לט זיך דאָך אזוי אָפּ־והען אין וואַ־עמער אין אייביגער רוה...

אויבען, אויפ'ן אויבערשטען שטאָק, האָט אין דער זעלבער צייט זיך געראַנגעלט מיט'ן טויט נאָך איין חולה – די יונגע און איינציגע טאָכטער ביי די עלטערן – דאָראָטהי. זי האָט געהאַלטען אין שטאַ־בען פון דער זעלבער קראַנקהייט, ווי די אלטע, אויך ביי איהר זענען די לונגען געווען פערליגט און עס האָט אויסגעפעהלט אָטעם. עס זענען שוין געווען דריי קאָנסוליומס און איהר איז נאָך אלץ נישט בעסער. די מיטער, פריינט, קרובים – דאָס גאַנצע הויז האָט געוואַכט און געהיט דעם אָטעם איהרען. איפ'ן טיש איז נעש־אַנען א לאָמפּ איבערגעדעקט מיט א דינעם געוועב, כדי דאָס ליכט זאָל נישט שניידען די אויגען.

— מאַמאַ! – האָט דאָראָטהי געווי־נט ווי א קליין מיידעלע. כאָטש זי איז אלט געווען שוין אַכטצעהן יאָהר. – מאַמאַ! איך וויל לעבען!...

— דו וועסט לעבען! דו וועסט לעבען! – האָט זיך די מוטער געשלאָגען איז האַרצען.

דער פאָטער האָט שוין מנדר געווען צדקה פאַר אָרימע־ייט, אין שוהל האָט מען שוין תפילות געזאָגט, געבעטען גאָט, ער זאָל איהר צושיקען א רפואה – — — — — — — — — — — —

אויפ'ן אכטען טאָג איז דאָראָטהי געשטאָר־בען. פּינקט אין יענעם טאָג, ווען דער אלטער חנה'ן איז אויף אזוי פיל בעסער געוואָרען, אַז זי האָט זיך שוין געקאָנט אויפזעצען אויף איהר האַרי־טען געלעגער פון שמאַטעס.

געוועסען איז זי מיט א פערשולדיגט .... אָן, אז די דוד'יכע איז אריינגעלאָפען און א זאָג געטאָן מיט א מוסר-טאָן:

— געהערט? געשטאָרבען דאָראָטהי! אזא יונג בוימעלע! אזא ליכטיג פּ'ים! אזא רייכע!...—

איז די אלטע אינגאַנצען פערשעהמט געוואָ־רען און זי האָט אראָפּגעלאָזט איהר גרויען קאָפּ מיט די צושויבערט-פערפלאָנטערטע האָר:

— זי איז געשטאָרבען, און איך – איך לעב!... רבונו של עולם! דו ווייסט, וואָס דו טוסט!...

ווען זי האָט אויפ'ן צווייטען טאָג געפּרובט אויפצושטעלן זיך, האָט זי דורך דעם נידעריגען פענ־סטערל דערזעהן ווי מען האָט אַרויסגעטראָגען דאָראָטהי'ן.

דער אָרון איז געווען אינגאַנצען א ווייסער. אויטאָמאָבילען – א פולע גאַס בלומען, בלומען – אפשר פאַר הונדערט דאָלאַר!...

אמעריקאנער יודען קעמפען יעצט וויניגער געגען אימיגראציע־בעגרענצונגען

דער בעקאַנטער יודישער פובליציסט א. רעוואוצקי רעדט אַרום אין אַן אַרטיקעל אין ניו־יאָרקער „מאָרגען־זשורנאַל" די נייע אימיגראַציע־גזירות אין אַמעריקאַ, און ווייזט אָן אויף דעם אינטערעסאַנטען פאַקט, אַז די אַמעריקאַנער יודען אַליין זענען שוין איצט נישט אַזוי שטאַרק דערפאַר, אַז מען זאָל דערלאָזען אַ פרייע איינוואַנדערונג אין לאַנד.

א. רעוואוצקי שרייבט צווישען אַנדערען:

דאָס מערקווירדיגע אין דער גאַנצער זאַך איז דער פאַקט, וואָס די בעגנער פון דער אימיגראַציע האָבען איצט אַ פיל גרינגערע אויפגאַבע, איידער בײַ דער דורכפיהרונג פון פריהערדיגע בעגרענצונגען. די קרייזען אין אַמעריקאַ, וואָס פלעגען זיך אָננעהמען פאַר אימיגראַציע און געבען אַמאָל איהרע שונאים אַ גאַנץ שטאַרקע שלאַכט, זענען דאָס מאָל במעט אינגאַנצען אומטעטיג. עס שאַפט זיך אפילו דער איינדרוק, אַז די אַמאָליגע אַדוואָקאַטען פון אימיגראַציע האָבען גאָרנישט קיין מוט זיך צו פערטיידיגען. אפשר זענען זיי גאָר אין זייער האַרץ איצט מסכים מיט דער „ביטערער נויטיגקייט" צו פערמאַכען דאָס לעצטע שפּעלטעל פון דער אַמאָל ברייט אָפענער טיר קיין אַמעריקע!

דער דאָזיגער איינדרוק פיהלט זיך בעזונדערס שטאַרק אין יודישע קרייזען, וועלכע זענען אַמאָל געווען די אַקטיווסטע קראַפט, וואָס האָט פערטיידיגט דאָס טראַדיציאָנעל־אַמעריקאַנישע רעכט פון פרייער אימיגראַציע. פאָרמעל האַלט מען זיך נאָך ווי נישט איז בײַ די אַלטע טראַדיציעס, פאַקטיש פערטיידיגט מען אָבער יעדען אַקטיווען קאַמף אין דער פראַגע. דאָס איינערליכע געפיהל, אַז ווייטערדיגע בעשרענקונגען פון אימיגראַציע זענען אומפערמיידליך און אפשר אויך נישט אינגאַנצען אומבערעכטיגט.

מיט וואָס־זשע דערקלערט זיך די דאָזיגע ענדערונג אין דער שטימונג אין פערגלייך מיט פינף יאָהר צוריק.

סיילוויז דערקלערט זיך דאָס מיט דער קלענערער בעדייטונג, וועלכע די אימיגראַציע אין איהר איצטיגען פערנעהם האָט פאַר'ן אַמעריקאַנער און אַלוועלטליכען יודענטום. ווען עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען הונדערט טויזענד יודישע אימיגראַנטען אַ יאָהר, איז כדאַי געווען זיך אָנצושטרענגען. ווען אָבער עס האַנדעלט זיך וועגען פינף, זעקס טויזענד אימיגראַנטען, וועלכע זענען איבערגעלאָזט געוואָרען לויט דעם לעצטען אַנטי־יודישען געזעץ, איז די בעגייסטערונג צו קעמפען דערפאַר פיל קלענער. עס איז פאַרהאַן אַ געפיהל — אויב אויך אַ פאַלשער געפיהל — אַז עס איז אַלץ איינס. ווען מען האָט פערלוירען דעם קאָפּ, האָט נישט קיין זין צו וויינען וועגען די האָר.

ס'איז, ווי געזאָגט, אַ פאַלשער געפיהל.

ווי קליין, ס'איז נישט די אימיגראַציע, וועלכע מען האָט אין אַמעריקע איבערגעלאָזט לויט'ן לעצטען געזעץ, האָט זי אָבער צוזאַמען מיט די עטליכע טויזענד אַריינגעקומענע אויסער דער קוואָטע, אַ גרויסע בעדייטונג סיי פאַר'ן אַמעריקאַנער און סיי פאַר'ן אַלוועלטליכען יודענטום.

מען טאָר דערבײַ נישט פערגעסען, אַז דאָס אָפּשטעלען די אימיגראַציע בכלל וועט שטאַרק שניידען אויך די צאָהל פון אַריינקומענדיגע אויסער דער קוואָטע. דער דאָזיגער מין פון „ווייטיגער אימיגראַציע" איז סיי ווי שטאַרק געשניטען געוואָרען דורך אַן אַדמיניסטראַטיווער פעראָרדנונג פון הווער'ן אַליין.

עס גלויבט זיך דעריבער נישט, אַז דער געדאַנק וועגען דער אומוויכטיגקייט פון דער איצטיגער אימיגראַציע זאָל זיין די ענטשיידיגע סיבה פון דעם, וואָס זי ווערט נישט פערטיידיגט פון די אַמעריקאַנער יודען מיט'ן פריהערדיגען ענטוזיאַזם. מען מוז עס דעריבער דערקלערען אויף אַן'אַנדערן אופן. דער פאַקט, וואָס דער געפּלאַנטער אָפּשטעל פון אימיגראַציע ווערט מאָטיווירט דורך דעם איצטיגען עקאָנאָמישען קריזיס און אַרבייטסלאָזיגקייט פאַראַליזירט די ענערגיע פון די פריינד פון אימיגראַציע.

אפילו דער יודישער גאַסען־מענש האָט אַ געפיהל, אַז נישט איצט איז די צייט פאַר אַ נייער אימיגראַציע. עס איז טאַקע אַ רחמנות אויף די יודען, וואָס מאַטערן זיך נעבען אין איירָאָפּע, אָבער וואָס פאַר אַ זין האָט פאַר זיי איצט צו קומען אַהער. קאַרג אַרבייטסלאָזע האָבען מיר איצט אין אַמעריקע? מיינט נישט יעדער אימיגראַנט אין אַזאַ שרעקליכער צייט אַ צוּוואוּקס פון די צאָהל אַרבייטסלאָזע?

איז דאָס אָבער אמת אַזוי? בעדייטען דען טאַקע נייע הונדערט טויזענד אימיגראַנטען די וועלביגע צאָהל נייע אַרבייטסלאָזע? וועט טאַקע די אָפּשטעלונג פון דער אימיגראַציע העלפען צו פערקלענערן די אַרבייטסלאָזיגקייט?

אויפ'ן ערשטען קוק ווייזט עס אויס צו זיין אַ זעלבסטפערשטענדליכע זאַך. ווען מען טראַכט זיך אָבער בעסער אַריין אין די סיבות, וואָס האָבען אַרויסגערופען דעם איצטיגען קריזיס אין אַמעריקע, קומט מען צו דער איבערצייגונג, אַז אימיגראַציע וואָלט בײַ דער איצטיגער לאַגע בשום אופן נישט אַרויסגערופען דעם ביסען בײַ אַרשיגע אַרבייטער, זיי וואָלטען נאָך פערקעהרט געהאָלפען גיכער צו פערענדיגען דעם איצטיגען קריזיס.

וואָס איז די הויפּט־סיבה פונ'ם עקאָנאָמישען קריזיס?

מען פּראָדוצירט מעהר, איידער דאָס פאָלק איז אימשטאַנד צו פערברויכען. דאָס פאָלק קען נישט אויסנוצען אַזוי פיל פּראָדוקטען, וויפיל עס איז אימשטאַנד צו פּראָדוצירען.

לאָמיר פון דעם שטאַנדפּונקט צוקוקען זיך צום אימיגראַנט. געברויכט ער ווייניגער, ווי ער פּראָדוצירט אָדער פערקעהרט? איז זיין בעדאַרף אין סחורות, קלענער, איידער דער סכום פון סחורות, וועלכען ער גיט אַרויס?

די צייטען, ווען אימיגראַנטען, וואָס זענען אַרויס אין אַמעריקע פון „קעסעל־גאַרדען", האָבען געלעבט אין אַ לאָך און געשפּאָרט זיך פון מויל, זענען אַריבער, אַ דורכשניטליכער אימיגראַנט פון אונזער צייט ווייסט, אַז אַמעריקע האָט אַ פיל העכערען לעבענס־שטייגער און איז פון אָנהויב אָן גרייט צוצופּאַסען זיך צו איהם. ניינציג פּראָצענט פון די איצטיגע אימיגראַנטען האָבען דאָ קרובים, וואָס ווייזען זיי באַלד ווי מען לעבט אין אַמעריקע, און העלפען זיי מעהר־ווייניגער צו לעבען אויפ'ן זעלבען שטייגער.

אין דער ערשטער צייט פון זיין אָנקומען איז יעדער מאָדערנער אימיגראַנט אַ גרעסערער פערברויכער, איידער פּראָדוצירער. אַלענפאַלס בעדאַרף ער דווקא אין אַ שלעכטער צייט מעהר איידער דער איינגעוואָרצעלטער אַרבייטער, וועלכער איז שוין פון לאַנג פערזאָרגט מיט דירה, מעבעל, קליידער און קען אין אַ שלעכטער צייט אויסקומען אַ פּאָר יאָהר בלויז מיט עסען און אַנדערע אומבעדינגט נויטיגע בעדערפענישען, דווקא אין שלעכטע צייטען בעדייט די אימיגראַציע פון מענשען, וועמענס אַפּעטיט נאָך זאַכען איז פערשאַרפט געוואָרען דורך יאָהרען פון נויט אין דער אַלטער היים, דאָס אַריינקומען פון אַ בעפעלקערונג, וואָס פערברויכט דווקא פיל.

KINO

היינט און פאָלג. טעג!

דער שעהנער און ראָמאַנטישער פילם מיט אויסערגעוועהנליך אינטערעסאַנטען אינהאַלט, פּרעכטיגע מוזיק און געזאַנג. אַ דראַמע פון ליבע פון די איינוואוינער פון דער מאַלערישער און בערגיגער געגענד פון שעהנעם טיראָל א.נ.

די טראַגעדיע פון פערליבטע

רעזשי פון גוסטאַוו אוציצקי.

בעאַרבייט לויט דער בעקאַנטער אָפּערע („דער רייץ פון די אַלפּען").

אין די הויפּט־ראָלע:

LILJANA HAID,
GUSTAW FRÖHLICH,
HANS SCHLETTOW

אויספיר'ן פּראָגראַם: דער פּוילישער Małachowski-Fleischer שטעלט פאַר שטייך־ציגאַנען „דער סוואַקעריגער ליר", ווי אויך פערשיידענע אַנדערע אַקטואַליטעטען.

אָנהויב אין וואָכענטאָג 4.30 אָבענטס, שבת, זונטאָג און יום־טוב 1 אַ זייגער בײַטאָג

פּאָפּולערע פּרייזען.

זעלבסטמאָרד פון מוזיקער לעאָן אַלבאַם אין ווילנע

וויל אוועק פון דער וועלט צוליב אַ געמיינעם שקר־בלבול

ווילנע.

אין די מוזיקאַלישע קרייזען האָט איצט געמאַכט אַ שווערען איינדרוק דער זעלבסטמאָרד פון גלענצענדען מוזיקער לעאָן אַלבאַם, 30 יאָהר אַלט.

אַלבאַם האָט געענדיגט די מלוכה'שע קאָנסערוואַטאָריע אין פּעטערבורג, קומענדיג קיין ווילנע איז ער געווען פּראָפעסאָר פון וויאָלאָנטשעל אין יודישען מוזיקאַלישען אינסטיטוט, פון ערשטען טאָג פון זיין ענטשטעהונג. ער האָט די לעצטע צייט אויך געהאַט אַ גוט־בעצאָהלטע שטעלע אין רעסטאָראַן „בריסטאָל" אַזוי, אַז פאַר אַלעמען איז פשוט געווען אַ רעטעניש זיין טראַגישער שריט.

אַלבאַם האָט זיך צוריקגעקעהרט דעם לעצטען מאָל אַהיים, אויף קאַלוואַריער 24, דאָנערשטאָג 3 אַ זייגער בײַנאַכט, ער האָט אָנגעשריבען אַ בריף, איינגענומען 12 פּראָשקעס וועראָנאַל און זיך געלייגט אין בעט אַריין.

איבערפריה האָט אַלבאַמס פרוי בעמערקט, אַז איהר מאַן איז זעהר בלייך און שלאָפט שטאַרק. זי האָט צוערשט געמיינט, אַז ער איז מיד פון דער אַרבייט און האָט איהם געזשאַלעוועט צו וועקען. ערשט אַ זייגער האַלב 12 האָט זי צו איהר גרויסער איבעראַשונג געפונען אויפ'ן טישעל נעבען זיין בעט אַ בריף, וועלכער האָט אויפגעדעקט דעם טראַגישען שריט.

די אומגליקליכע פרוי האָט אַלאַרמירט די „גיכע הילף", וואָס האָט אָפּגעפיהרט דעם זעלבסטמערדער אין אַ שווערען צושטאַנד אין יודישען שפּיטאָל.

אין בריף, געשריבען אויף רוסיש, האָט דער זעלבסטמערדער ערקלערט, אַז ער נעהמט זיך דאָס לעבען צוליב די אונאויפהערליכע פערפאָלגונגען פון געוויסע מוזיקאַנטען, צוליב וואָס עס דראָהט איהם צו פערלירען זיין שטעלע און בלייבען אָהן מיטלען צום לעבען.

ווי די שכנים פון קאַלוואַריער גאַס 24 האָבען ערקלערט, איז אַלבאַם די לעצטע צייט אומאויפהערליך פערפאָלגט געוואָרען פון די איבעריגע מוזיקאַנטען אין רעסטאָראַציע „בריסטאָל", זיי האָבען איהם פאַר יעדען פרייז געוואָלט אַרויסשטויסען און צו דעם צוועק דעם לעצטען אָווענד געמאַכט אויף איהם אַ שקר־בלבול.

ווי מען גיט אונז ווייטער איבער, האָט איין מוזיקאַנט אַריינגעשטעקט אַלבאַמען אין קעשענע 10 זל. און דערנאָך האָט מען אויפגעהויבען אַ טומעל, אַז ער האָט דאָס געלד גע'גנב'עט.

אַלבאַם האָט געשוואוירען מיט זיין פערשטאָרבענער מוטער, אַז ער איז אומשולדיג און ווייס נישט פון וואָס צו זאָגען, אָבער דאָס האָט ווייניג איבערצייגט אַ טייל בגילופנ'דיגע געסט.

בעת מעשה זענען אין רעסטאָראַן בײַגעווען די יודישע סוחרים א. און ק., וועלכע האָבען זיך אָנגענומען פאַר'ן יודישען מוזיקער. איינער פון די דערמאָהנטע סוחרים האָט מיט אַ פּידעל צושפּאַלטען אַ געוויסען מוזיקאַנט דעם קאָפּ. ס'איז געוואָרען אַ גרויסער סקאַנדאַל. די אָנגעקומענע פּאָליציי האָט ביידע סוחרים פערהאַלטען.

ה' אַלבאַם האָט שוין מעהר נישט געקענט איבערטראָגען די חרפה און קומענדיג אַהיים, האָט ער אַ סוף געמאַכט צו זיין לעבען.

זיין צושטאַנד האָט זיך פערבעסערט.

Dr med.
I. Wajnberg
Cegielniana 47, tel. 126-02

צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראַנקהייטען

ספּעציעל פאַר לונגען און האַרץ־קראַנקהייטען

בעשטראַהלונגען אין קינסליכע בערג־זון.

נעהמט אָן אין דערהיים פון 3—5.

אויף זינדיגע וועגן

(12 סענסאַציאָנעל־עראָטישער ראָמאַן פון לאָדזער לעבען

אין צימער איז אַריינגעקומען קאָמיסאַר לעגאַרמאַוויטש.

— וואָס פאַר אַ נייע מיטלען זענען אָנגענומען געוואָרען אין דעם ענין פון די געגנבעטע דאָקומענטען אין „כעמיקפאַל"?

— מיר האָבען ה' קאָמענדאַנט, געטון אַלץ, וואָס איז געווען אין אונזערע מעגליכקייטען, אָבער איצט אָהן שום ערפאָלג.

— דאָס בעמליכע לאָזט זיך אויך געוויס הערען אין ענין פון מאָרד פון ראַפאַל נאַטאַנסאָן? נישט אַזוי ה' קאָמיסאַר. די דאָזיגע צוויי געשעהענישען זענען געקומען אַזוי שנעל איינע נאָך דער אַנדערער און וועט קאָסטען אונזער גוטע רעפּוטאַציע און אונזערע האָפנונגען אויף ווייטערדיגער קאַריערע זעבען אינגאַנצען פערלוירען. ה' קאָמיסאַר, איהר זענט דאָך פון די געאַכטעטע בײַ מיר, וועלכע פלעגען זיך שטענדיג בעריהמען, אַז זיי ווילען נישט אַדורכלאָזען קיין געהיימניש בײַ אונז אין שטאָט.

— ס'איז אמת, ה' קאָמענדאַנט, אַז איך פלעג שטענדיג אַזוי צו זאָגען — איך זאָג נאָך ווייטער — אַז סוף כל סוף וועל איך ענטדעקען דעם מערדער פון ראַפאַל נאַטאַנסאָן אָבער וואָס שייך דעם מאָרד פון אינזשיניער העניריק הערץ, וואָס שטעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט די געגנבעטע דאָקומענטען זאָג איך מיך אָפּ עפּעס מעהר אויפצוטון ווי ביז איצט, דאָס איז אַ הונדערט־פּראָצענטיגער געהיימניש וואָס וועט נישט געלעזט ווערען דורך קיין שום איינעם.

— דאָס פערברעכען איז נישט אויסגעפיהרט געוואָרען דורך קיין טייוולאָנים, נאָר דורך מענשען, האָט זיך דער קאָמענדאַנט דאַנסקי צובייזערט.

— איך זאָג דאָס דערפאַר, האָט זיך לעגאַרמאַוויטש ענטשולדיגט, ווייל איהר האָט זיך אָפּגעזאָגט צו אַרעסטירען ביידע דירעקטאָרען פון „כעמיקפאַל" איינער פון זיי ביידע האָט אָהן שום ספק געמוזט וויסען ווער ס'איז דאָס פערברעכען בעגאַנגען, אויב אימיצער פון זיי אַליין האָט עס נישט אויסגעפיהרט און אפשר האָבען זיי ביידע דאָס געמאַכט בשותפות.

— אָבער בעווייזען, ה' קאָמיסאַר, בעווייזען... איהר מוזט דאָך כאָטש האָבען די מינדעסטע אָנדייטונג וועגען זייער שולד. און איבריגענס וואָס פאַראַ אינטערעס האָבען די ביידע דירעקטאָרען געקענט האָבען ביים אַדורכפיהרען אַזאַ שרעקליכען פערברעכען.

— דאָס בלייבט אויסצופאָרשען, ה' קאָמענדאַנט, מען דאַרף אונטערזוכען און אויספאָרשען, דעם מאַטעריעלען שטאַנד פון „כעמיקפאַל", און די בעציהונג פון ערמאָרדעטען ערפינדער אינז. העניריק הערץ צו זיינע צוויי דירעקטאָרען. דאָס קען אָבער נישט געטון ווערען אָהן אונגעפערהאַפטען אַרעסט פון די דירעקטאָרען, כדי זיי זאָלען דערוויילע נישט קענען צוגרייטען זייער פערטיידיגונג.

— און איהר גיט זיך אָפּ אַ חשבון פון דעם וואָס וועט זיין אויב אייער חשד וועט זיך אַרויסווייזען פאַר אומבעגרינדעט?

— מיין דימיסיע, ה' קאָמענדאַנט.

— אויב איהר זייט אַזוי זיכער אין אייער ערפאָלג, גיב איך אייך איבער דעם ענין צו אייער אויסשליסליכער דיספּאָזיציע, סיי ווי סיי האָט מען אונז שוין געדראָהט פון וואַרשאַ מיט דימיסיע אויב מיר וועלען נישט די צוויי מערדער ענטדעקען.

— אַלזאָ, אויף ווידערזעהן, ה' קאָמענדאַנט, איך נעהם זיך צו דער אַרבייט און בין זיכער אין ערפאָלג.

— דאַן, ה' קאָמיסאַר, וועט אייך נישט אויסמיידען קיין הויכע בעלוינונג. אויף ווידערזעהן.

קאַפּיטעל 9

מאַניע'ס אומרוהיגקייט

זייט מאַניע האָט זיך געפונען בײַ יאַקובען אין צימער האָט זי נישט געהאַט קיין איין רוהיגע שעה. ווען זי איז בײַנאַכט געלעגען אין בעט, האָט זי יעדער לייכטסטער גערויש אויפגעוועקט. זי איז געווען זיכער, אַז דער „תליון" וועלכען זי איז אויף אַזאַ אָריגינעלען אופן פטור געוואָרען וועט זי זיכער אויפזוכען, זי האָט בײַנאַכט אין פענסטער געזעהן זיין שרעקליך פנים און געפיהלט זיינע מורדיגע פינגער אויף איהר האַלז.

די רוהע און דאָס גוטס וואָס זי האָט גענאָסען בײַ דעם גוטען יאַקוב האָט זיך איהר אויסגעדוכט אַלס אַ חלום, הינטער וועלכען ס'בעהאַלטען זיך פיל געהיימנישען. ביסלעכווייז האָבען די געשעהענישען פון דער לעצטער צייט אין איהרע געדאַנקען אָנגענומען קאָנקרעטע פאָרמען און געשטאַלטען, זי האָט שוין געהאַט חרטה וואָס זי האָט איבערגעגעבען יאַקובען די דאָקומענטען וועלכע זי האָט צוגענומען ביים „תליון" און וועלכע האָבען געמוזט האָבען אַ זעהר גרויסען ווערט. זי האָט שוין איינמאָל געפרעגט יאַקובען וואָס ער האָט געטון מיט די דאָקומענטען און ער האָט איהר גאַנץ פשוט אָהן שום אָפּשטעלען זיך געענטפערט אַז ער האָט זיי איבערגעגעבען זיין בעל־הבית און ערציהער סאַמועל גוטמאַן. נו, און וואָס האָט יענער געטון מיט זיי, האָט זיך מאַניע געטראַכט, פאַרוואָס האָט ער נישט גלייך געמאָלדען דער פּאָליציי ער ווייסט דאָך גאַנץ גוט אַז די דאָקומענטען שטאַמען פון אַ גנבה וועלכע איז פערבונדען מיט אַ מענשען־מאָרד. גוטמאַן האָט דאָך דאָס נישט געטון, צוליב איהר, צוליב דעם גאַסען־מיידעל, וואָס יאַקוב האָט געבראַכט צו זיך אין צימער... גוטמאַן מוז דאָך האָבען אַ בעשטימטען אינטערעס אין דער גאַנצער זאַך... אָבער וואָס פאַראַ אינטערעס? יאָ, ס'איז דאָך קלאָר... ווי מאַניע האָט געוואוסט האָט זיך אין די דאָקומענטען געהאַנדעלט וועגען פאַרבען, און יאַקוב האָט דאָך איהר דערציילט, אַז גוטמאַן האָט גרויסע פאַרבען פאַבריקען. ס'איז אַלזאָ נישט אמת, האָט מאַניע געפּיטערט, אַז יאַקוב האַלט מיך דאָ מיט דער ערלויבניש פון זיין בעל־הבית, ווייל ער האָט מיך ליב, ווי ער זאָגט דאָס מיר, נאָר צוליב גאָר עפּעס אַנדערש. ווי כיטרע, זיי זענען אַלע, פאַרוואָס האָט זי גלייך נישט פערשטאַנען.

מאַניע האָט געהאַט בעהאַלטען די צייטונג מיט דעם בעריכט וועגען דער ערמאָרדונג פון אינזשיניער העניריק הערץ. זי האָט כסדר געלעזען די דאָזיגע שרעקליכע שורות זי האָט „געזעהן" ווי דער „תליון" וואַרט אָפּ אויף דער בריק, ביז דער אינזשיניער וועט אָנקומען... זי האָט זיך פאָרגעשטעלט דעם אינזשיניער, אַלס אַ הויכען, שטאַרקען, אינטעליגענטען מענש מיט ברוינע, גוטע אויגען.

יאָ, אַזוי איז ער איבער דער בריק געגאַנגען האָט זיך מאַניע געטראַכט, און נאָר געקלערט וועגען זיין ערפינדונג... פּלוצלונג איז די בעסטיע אַרויסגעשפּרונגען פון זיין בעהעלטעניש, אַרויסגעצויגען זיין רעוואָלווער און פון אַ מעטער ווייט אויסגעשאָסען צו דעם אינזשיניער, די קויל האָט געטראָפען אין האַרץ אַריין, דער אינזשיניער איז געפאַלען טויט, דער תליון איז ענטלאָפען...

(המשך קומט)

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס אין פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, איער אזוי ווי א האַסער-סמן און עס פאלט אריין אין דעם בוס און דער קישקעס ווערט א ... אזוי אזוי גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גומענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכנט גוט דורך גרויסע פראפעסאָרן מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דעמאלן פראפעסאר-דאקטאר ... רעתינג בעזונדער ווי ער דעם שוערסטן און געפערליכסטן

ביוך. אויך פאר הויקערס ליימוגנגען מיט הויך-נאַרסעטן און אפאראטן פאר פערקרומטע פוס און פלאט-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. מינסטליכע גומענע פיס און הענט, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter,

בעמערקונג: דאס ערווענישטע ערשטנען פון די קראנקע אין אונגעריינג גרויסע דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארן: פראפ. ד״ר פראנצישט, פראפ. ד״ר י. מארישלער, פראפ. ד״ר ב״. קיעלאן תסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן סערזיכערט פון דער קראנקען-קאסע

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאנק דעם הערן דיר. י. ראפאפארט, ספעצ. פאר ברוך, וועלכער געפינט אין לאדז, וואלטשאנסקע 10 טעל 22-177 ווארים פארם פאר זיין געזונטע ... פערלענגען מיר א גומענעם הייל-באנדאזש לוים זיין מעטאדע האב געליטען אויף ברוך 20 יאהר און א דאנק איהם בין איך היינט געזונטע אזוי, או כ׳קען איהם יעדען אנבציגען העם עסבעהלפ.

Dr. BERGHOF Arzt.

לאנגיעריגער געריכטס-סעקרעטאר

שרייבט און ערלעדיגט אלערליי

ביטעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס

ספעציאליסט אין אלע מיליטער-ענינים, ווי אויך אין שרייבען ביטעס פאר איינציגע שפייזערס.
נעלער אויסקויף פון פאטענטען אין רעגיסטראציע-קארטען אויפ׳ן יאהר 1931

ב. מאז, 10 פיעטריקאווער 10

אוועגערישע פערהיטונגס-סטאציע

אין געעפענט געווארן ביים סטארשי פעלטשער
קאנסטאנטינער 10
פראנט פארטער, טעלעפאן 14 168
עפענט א גאנצען מעת לעת. א וויזיט נור 1 זל.
ביינאכט איז דער איינגאנג דורכן סויער בחנם.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערוען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
-- עפענט פון 8 פריה ביז 9 אוונד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. –

וויזיט 3 זל.

ווענבעריגע כירורגישע קליניק

„SANATO“

אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
ערשטקליגע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויגען-אפטיילונג פון ד״ר מעד. י. קראַש
עמפפאנגט שעה׳ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.
כירורגישע אפטיילונג פון ד״ר מעד. ס. סאנשאר
עמפפאנגס שעה׳ן פון 1 ביז 2 אכמיטאג.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז צוליב דער בעקוועמליכקייט פון דער געעהרטער קליענטעלע און בירגער, האבען מיר ערעפענט אויף

Plac Dąbrowskiego 2

טעל. 156-70 פראנט, פארטער, אין דער נאהענט פון סאנד אקרעגנגאווי און גראדסקי

א ביורא א.נ. „Maszynopis“

וואו עס ווערען ערלעדיגט זעמטליכע געריכטליכע אנגעלעגנהייטען ווי אויך סיע-ביורע אין קאמונאל

אכטונג! פאזנער און פאטערנער הויזירער!
ספעציעלע אפטיילונג פאר אייערע פראפעסיאנעלע ווערקשטען.
מיט אכטונג
יאקוב זאמעס און מ. זינגער.

יעדער איינציגער

האט זיך איבערצייגט, אז פאר **מעבעל**
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או״וו
צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווילצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Doktór KLINGER

ספעציאל-ארצט פאר ווענערישע, הויט- און האר-קראנקהייטען
ANDRZEJA 2, tel. 132-28
נעהמט אן פון 9–11 פריה און פון 5–8 אוונד און פון 1–2 נ״מ אין דער „לעטשניצע פיעטריקאווער 62“

אגענטען

פון חעברע עס איז ארויסגעגעבען פון דער פאפיר-בראנזשע פון לאדז-חארשא אונטער אנדערשטע ווערען געבעטען צוצושיקען זייער אדרעס אין טרם. פון „נ. פ.“ צוועקס געשעפטס-אנגעלעגענהייטען.

א קוואליפיצירטע קעטלערין

צו א 16-ער מאשין, ווערט געבראוכט. זיך צו מעלדען וויסאן מלינארסקא 3 אין דער הערבאטשארניע

Dr. med. W. Eychner

ניניקאלאגיע-אקישער
זגערזשער 11
טעלעפאן 72–134
נעמט אן פון 2–3 נאכמ. און פון 7½–9 אוונד.

א געוועלב

צו פערקויפען
מיט איינריכטונג אדער אהן, געאייגנעט אויף יעדען געשעפט. גלובא 59 ביי Kowalski

אנ׳ארט צו שלאפען

פאר 2 אנשטענדיגע יונגעלייט איז אפציגעבען. צו ערפארען פיעטריקאווער 33 אין 2-טען הויף, פארטער.

DR. MED. Haltrecht

ספעצ. ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנק.
נעמט אן פון 8 ביז 9 פריה פון 2 – 3 נאכמיטאג און פון 8 ביז 9 אוונט.
זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
פאר אינבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

DR. MED. L. Pikielny

אוראלאג
ספעציאל ארצט פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אן פון 12–1 און פון 7– 4 אוונד.

DR. MED. H. LUBICZ

ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.
אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 32 141
מפזאנגס שעה׳ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאג און יו״ט 9–1. פאר דאמע בעזונדערער ווארטע-זאל

Dr. med. J. IMICH

צוריקגעקעהרט
ספעציאל-ארצט פאר
נאז, אויערן, האלז- און קעהל-קאפ - קראנקהייטען
MONIUSZKI 1, tel. 209-97.
נעמט אן פון 5 – 7 אוו. זונטאג און חגאות פון 1—2 נ״מ

לעטשניצע

צאהן-ערצטליכער גאבינעט און רענטגען-אינסטיטוט

(דיאגנאסטיק. אויסערליכע און לייכט-טיפע טעראפיע)

זגערזשער 17 טעל. 116-33

וועגעראלאגישער גאבינעט

טעגליך עפענט פון 1 — 2 נאכמיטאג.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.
בושעזשינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד״ר אימיך נאז, האלז, אויערן א	3½ – 4½
ד״ר הערשנער קינדער-קראנקה.	11-9 3-4½
ד״ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12 2
ד״ר ביבערגאל הויט און ווענער. קר.	11½, 12½
ד״ר שפירנעלד נערווען און כיטמעג קר.	1 2
ד״ר נאדרבלאט אויגען-קראנקה.	12½–1½
ד״ר זאלצמאנער כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד״ר שמעראזאהסאהן רענטגען-אוי ישעסטר-הילף	1½—12

ה כ״ם קראצליע שפרעך-שטערונגען ווי שטאמלען א. אז. פאפע-שטעלן. קינסטליכע בירנ-זונ-בעשטראל איינשפרי ... סאסאושען, סר קאריואז ע, אפעראצ. אויף סערל-גג חזונים און שטאט אין לאבאראטארי ם וערסן אנאליזען פון אלע ארט אנאליזען, אויך פלעכטא אוי כל ...

אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארן
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאזשאנסקי - טאראפאלסקי
צאהן-ארצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קראנען, פלאמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז עפענט אויך זונטאג

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום טוב פון 9–1 פארם.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

קינא-טעאטער ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!
סטודענטקע פון בעמיע Helena W.
א.נ. **„זיסער נצחון“**
אינטערעסאנטע ערצטישע דראמע אויפ׳ן גרונד פון קאמף פון א געבורטער פרוי מיט די געגעוויי־קונגען פון גורל.—אין די הויפט-ראלען:
OLGA CZECHOWA I IGO SYM
גלענצענדער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ סטעפאנסקי
אנהויב פון די סעאנסען: אין גאנץ, טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום-טוב — 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.

■ וויכטיג פאר אלע! ■

נאך א גרינדליכער רעמאנט איז מיין
פריזיר-אנשטאלט פאר דאמען און הערען

מ. קופקא, לאדז

פאלודניאווא 12 (רוג וואסקאדניא) טעל. 119-40

מענער-סאלאן:		דאמען-סאלאן:	
שערען און ראזירען	1 זל.	שערען דאמען	80 גר.
ראזירען מיט קאלאנסקע	40 גר.	שערען שילערינס	60 „
שערען	70 „	אייזען-אנדולאצ׳	1 זל.
שערען א יונגעל	50 „	וואסער אנדולאציע	1.50 „
שערען א יונגעל מיט מאשין	30 „	קאפ וואשען אין טרוקענען	1 זל.
קאפ-וואשען	50 „	מאניקור	70 „
קאפ-טרוקענען	50 „		
פאסאזש	50 „		

פארבען בריעמען, רוענסים און האר צו ביליגע פרייזען. דאמען- און הערען-סאלאן אנגעפירט דורך די בעסטע פאך-קרעפטען. קומט און איבערצייגט אייך!

א בשורה טובה

פאר עלטערן, וואס זייערע קינדער לערנען אין פאוושעכנע שולעז.

די לייטונג פון בעוואוסטען ארטאדאקסישען נאכמיטאג-חדר פאר קינדער, וואס לערנען אין פאוושעכנע שולען, מאכט בעקאנט, דאס נאך א גרינדליכען רעמאנט ווערט דאס חדר פולשטענדיג רעארגאניזירט און פערפאלקאמט אויף אלע געביטען פון למודי קודש. ס׳ווערט געלערנט דורך מלמדים ספעציאליסטען עברי, חומש, רש״י, תנ״ך, משניות, גמרא. א פערגרעסערטער קורס פאר העברעאיש (רעדען און שרייבען), אויך יודישע בריף זעלבסט צוזאמענשטעלען. צוליב דעם קריזיס מנחה-פרייזען. פלאץ וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6, קווער אפיצינע. איינשרייבען קען מען זיך טעגליך פון 2 ביז 7 אוונד.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכב ביח ושענז כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאלפט נאר קומען אין ביורא

פון ד. מאנעלא

וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ׳ן ערשטען הויף פיעטריקאווער 17, לינקע אפיצינע פארטער, טעל. 124-95

וואו ס׳ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאפט בעשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאנייס, קלויזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אוושאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

בעמ.: קלויזולעס און זאבעז׳ יעזשעניעס ווערען בייז מיר ערלעדיגט אין משך פון 24 שעה

מיט אכטונג ד. מאנעלא,
פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

Lekarz-dentysta Stanisław Gelberg

זאוואדזקא 14, טעל. 108-33
נעמט אן פון 10–2 נאכמ. און פון 4–7 אוונד

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6–זל. א חודש, אין אויסלאנד – 8 זל.
פאר׳ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך; די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—60 4
נאכ׳ן טעקסט—18 8
פאר פילימעטער-שורות: איבער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.